Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

ХАЛҚ СЎЗИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

13 март, чоршанба, 1996 йил

Сотувда эркин нархда. № 51 (1304)

ПРЕЗИДЕНТ ҲУЗУРИДА ҚАБУЛ

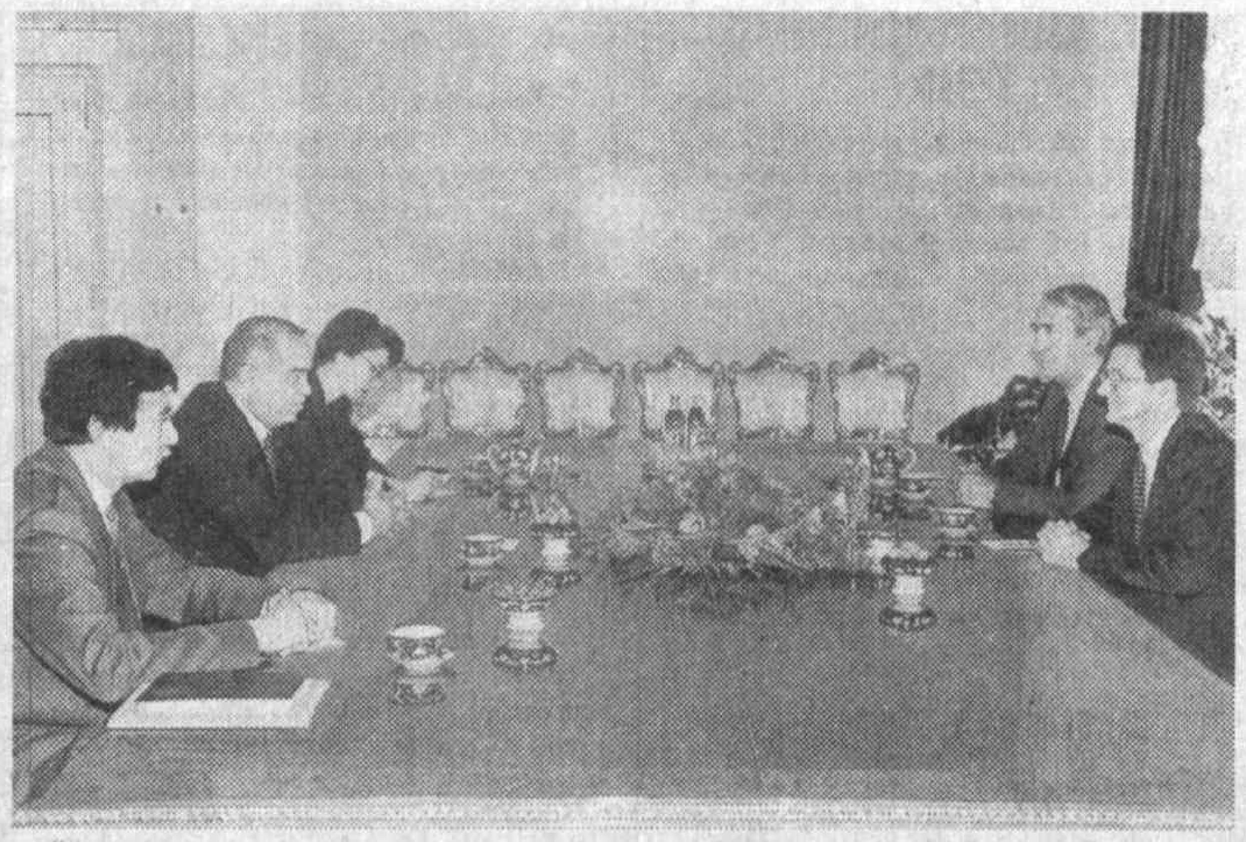

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 12 март куни «Би-Би-Си» — Буюк Британия радиоэшиттириш корпорацияси жаҳон хизматининг бошқарувчи директори Сэм Янгер ва «Би-Би-Си мониторинг» директори Том Ридни қабул қилди.

Мамлакатимиз раҳбари жаҳонда юз миллион нафардан зиёд мухлисга эга «Би-Би-Си» билан ҳамкорлик қилиш ҳар икки мамлакат халқлари учун манфаатли эканини таъкидлади. «Би-Би-Си» ахборотларининг тезкор ва сифатли эканидан ташқари, энг муҳими, ўз эшиттиришларида ҳар бир халқнинг миллий анъаналари, урф-одатларини ҳисобга олади ва бу алоҳида диққатга сазовордир. Шу боис у Ўзбекистон аҳолисининг ҳурматини қозонмоқда, деди жумладан, Президент Ислом Каримов.

Сэм Янгер Ўзбекистон Алоқа вазирлиги билан ҳамкорликда мамлакатимизда «Би-Би-Си»нинг ўзбек, инглиз ва рус тилларидаги эшиттиришларини янги тўлқинларда узатиш йўлга қўйилаётгани, Тошкентда мазкур радиоэшиттириш корпорациясининг мониторинг хизмати бўлими очилганини қайд қилди. Бу борадаги ҳамкорликнинг кенг ривож топиши Ўзбекистон — Буюк Британия муносабатларининг янада мустаҳкамланишига ҳисса қўшиши шубҳасиз, дея ишонч билдирди инглиялик меҳмон.

Қабул маросимида Президентнинг Матбуот котиби Мурод Муҳаммад Дўст иштирок этди.

***

Шу куни республика Алоқа вазирлигида «Би-Би-Си» жаҳон хизмати дастурларини Ўзбекистонда эшиттириш бўйича битим имзоланди. Мазкур ҳужжатни Ўзбекистон алоқа вазири Тоҳир Раҳимов ва «Би-Би-Си» жаҳон хизмати бошқарувчи директори Сэм Янгер имзолади.

СУРАТДА: қабул пайти.
Р. Шагаев тасвирга олган.
(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВ ЖАНОБИ ОЛИЙЛАРИГА

Бисмиллаҳир роҳманир роҳийм!

Жаноби олийлари!

Муборак Ийд ал-Фитр байрами муносабати билан менга йўллаган тилакларингиз учун самимий миннатдорлигимни қабул қилгайсиз.

Шу бахтли имкониятдан фойдаланиб, Сиз жаноби олийларига мустаҳкам сиҳат-саломатлик ва бахт-саодат, қардош Ўзбекистон халқига эса фаровонлик ва равнақ тилашга ижозат бергайсиз.

Самимий ҳурмат билан,

Лиамин ЗЕРУАЛ,
Жазоир Халқ Демократик Республикаси Президенти.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

ЎЗБЕКИСТОН ТОВАР ИШЛАБ ЧИҚАРУВЧИЛАР ВА ТАДБИРКОРЛАР ПАЛАТАСИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

Кичик, ўрта ва хусусий тадбиркорликни қўллаб-қуватлаш, бозор инфраструктурасининг яхлит тизимини шакллантириш, мулкдорлар синфини жадал шакллантириш, шунингдек, уларнинг ҳуқуқлари ва манфаатларини ҳимоя қилишни таъминлаш мақсадида:

1. Ўзбекистон тадбикорлари уюшмасининг ўз негизида жойларда худудий бўлинмалари бўлган Ўзбекистон товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатасини ташкил этиш тўғрисидаги таклифи маъқуллансин.

Белгилаб қўйилсинки, товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси ўз фаолиятини иқтисодий мустақиллик ва ўзини-ўзи бошқариш асосида амалга оширувчи юридик шахс ҳуқуқига эга бўлган нотижорат ташкилот ҳисобланади. Палата тармоқ хўжалик бирлашмалари таркибига кирмайдиган, аъзолиги шарт бўлган кичик, ўрта ва хусусий тадбиркорлик субъектларини шартнома асосида бирлаштиради.

2. Маълумот учун қабул қилинсинки, қуйидагилар товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатасининг асосий вазифалари ҳисобланади:

кичик, ўрта ва хусусий тадбиркорликни бирлаштириш ҳамда қўллаб-қувватлаш;

давлат ҳокимияти органларида кичик, ўрта ва хусусий тадбиркорлик манфаатларини ифодалаш;

мавжуд бозор инфраструктураси объектларини ривожлантиришга ва янгиларини ташкил этишга кўмаклашиш;

кичик, ўрта ва хусусий тадбиркорлик субъектларига маркетинг, реклама, юридик, ахборот ва бошқа турдаги консалтинг хизматлари кўрсатиш;

тадбиркорлик фаолиятининг ҳар хил турлари бўйича мутахассислар тайёрлаш ва қайта тайёрлашни ташкил этиш;

товар ишлаб чиқарувчиларга ва тадбиркорларга бухгалтерлик ҳисоби ва ҳисоботи, аудиторлик текширишларни ташкил этишда ва уни юритишда ёрдам кўрсатиш;

кичик, ўрта ва хусусий тадбиркорлик субъектларига бизнес-режалар ва лойиҳаларнинг техник-иқтисодий асослашларини тузишда, қайта ишловчи ишлаб чиқаришларни ташкил этишда, омборхоналар, техника, асбоб-ускуна, жиҳозлар беришда, шунингдек, транспорт хизматлари кўрсатишда кўмаклашиш;

йирик, шу жумладан хорижий ва кичик бизнес билан ҳамкорлик қилишнинг шаклларини жорий этишга кўмаклашиш.

3. Ўзбекистон Республикаси давлат мулки қўмитаси, Ўзбекистон товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари Қорақалпоғистон тадбиркорлар уюшмаси, вилоятлар тадбиркорлар уюшмалари ва Тошкент шаҳар тадбиркорлар уюшмаси негизида товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар ҳудудий палаталарини белгиланган тартибда ташкил этсинлар.

Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорларнинг ҳудудий палаталарини ташкил этишда, Ўзбекбирлашув ва «Ўзбексавдо» уюшмаси билан келишган ҳолда, уларнинг вилоят, шаҳар ва туман ташкилотларининг инфраструктураси ва моддий-техника базасидан фойдаланилсин. Ўзбекистон Республикаси давлат мулки қўмитаси, Ўзбекбирлашув, «Ўзбексавдо» уюшмаси Фармоннинг ушбу банди қандай бажарилганлиги тўғрисида 1996 йилнинг 1 июлигача ахборот берсинлар.

4. Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси аъзоларига молиявий ёрдам кўрсатиш мақсадида Ўзбекистон тадбиркорлари уюшмасининг тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш фонди негизида товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорларни қўллаб-қувватлаш фонди ташкил этилсин.

Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорларни қўллаб-қувватлаш фонди ресурслари манбалари этиб қуйидагилар белгилансин:

хусусийлаштириш, бозор тузилмаларини ташкил этиш ва ривожлантириш давлат дастурини амалга ошириш учун мўлжалланган маблағларнинг 10 фоизи. Ўзбекистон Республикаси давлат мулки қўмитаси кўрсатилган маблағларнинг ўтказилишини таъминласин;

Ўзбекистон Республикаси резидентлари бўлган юридик шахсларнинг маблағлари;

хорижий юридик шахслар ва халқаро молиявий ташкилотларнинг маблағлари.

5. Ўзбекистон Республикаси Давлат мулки қўмитаси товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорларни қўллаб-қувватлаш фондига хусусийлаштирилган объектларни техник қайта жиҳозлаш ва ривожлантиришга мўлжалланган маблағлардан 100 миллион сўм миқдорида беғараз молиявий ёрдам кўрсатсин.

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги Вазирлар Маҳкамасининг захира фондидан товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорларни қўллаб-қувватлаш фондига 50 миллион сўм ўтказсин.

6. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимлари давлат мулки объектларини хусусийлаштиришдан минтақаларни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш эҳтиёжлари учун йўналтириладиган маблағларнинг 5 фоизини бозор инфраструктураси объектларини ташкил этиш учун товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар ҳудудий палаталарига йўналтирсинлар.

7. Палатани ҳамда товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорларни қўллаб-қувватлаш фондини улар давлат рўйхатидан ўтган вақтдан бошлаб 5 йил муддатга солиқлардан, шунингдек, қонун ҳужжатлари билан белгиланган мажбурий тўловлардан;

товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси аъзолари тадбиркорлар томонидан импорт маҳсулотлар ўрнини босадиган ва экспортга мўлжалланган маҳсулотлар ишлаб чиқарувчи ишлаб чиқаришларни ташкил этиш учун технология асбоб-ускуналарини импорт қилишда божхона пошлиналари тўлашдан озод қилинсин.

8. «Бизнес-фонд»нинг товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси билан республиканинг кичик, ўрта ва хусусий тадбиркорлиги субъектларига молиявий, маслаҳат ва бошқа турдаги хизматлар кўрсатиш бўйича ҳамкорлик қилиш ҳақида шартнома тузиши тўғрисидаги таклифи қабул қилинсин.

9. Адлия вазирлиги Давлат мулки қўмитаси, Молия вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси билан биргаликда амалдаги қонун ҳужжатларини ўзгартириш ва уларни мазкур Фармонга мувофиқлаштириш тўғрисида бир ой муддатда таклифлар киритсин.

10. Вазирлар Маҳкамаси мазкур Фармонни бажариш юзасидан бир ҳафта муддатда қарор қабул қилсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. КАРИМОВ
Тошкент шаҳри,
1996 йил 12 март.

РЕСПУБЛИКА ВАЛЮТА БИРЖАСИДА

Ўзбекистон Республикаси Валюта биржасида 1996 йил 12 мартда бўлиб ўтган савдода Ўзбекистон Республикасининг хорижий валютада операцияларни амалга ошириш ҳуқуқига эга бўлган банклари иштирок этди.

Сотув ҳажми 28,28 миллион АҚШ долларини ташкил этди. Бир АҚШ долларининг қиймати — 36,50 сўм даражасида қайд этилди.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 1996 йил 13 мартдан бошлаб ҳисоб ва божхона тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади:*)

1 Австралия доллари	28,06
1 Австрия шиллинги	3,50
1 Англия фунт стерлинги	55,56
10 Бельгия франки	11,98
1 Голландия гульдени	22,00
10 Греция драхми	1,51
1 Дания кронаси	6,38
1 БАА дирхами	9,94
1 АҚШ доллари	36,50
1 Миср фунти	10,76
1 Ирландия фунти	57,10
1 Исландия кронаси	0,55
10 Испания песети	2,93
100 Италия лираси	2,34
1 Канада доллари	26,75
10 Хитой юани	0,44
1 Кувайт динори	122,07
100 Ливан фунти	2,30
1 Малайзия ринггити	14,35
1 Германия маркаси	24,62
1 Норвегия кронаси	5,67
1 Польша злотийси	14,17
10 Португалия эскудоси	2,38
1 Сингапур доллари	25,94
1000 Туркия лираси	0,54
1 Финляндия маркаси	7,93
1 Франция франки	7,19
1 Швеция кронаси	5,37
1 Швейцария франки	30,37
1 ЭКЮ	45,57
10 Жанубий Корея вони	0,47
10 Япония иенаси	3, 46
1000 Россия рубли	7,56
1000 Украина карбованеци	0,19
1000 Беларусь рубли	3,17
1Эстония кронаси	3,08
1 Латвия лати	67,34
1 Литва лити	9,13
1 Қозоғистон тенгеси	0,56

***) — Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.**

Ваколатли банклар эркин муомаладаги нақд валютани айирбошлаш шохобчалари орқали сотишда уларнинг сотиш ва харид қилиш қийматини талаб ва таклифдан келиб чиққан ҳолда мустақил равишда белгилайдилар. Валютани аҳолидан сотиб олишда воситачилик ҳақи олинмайди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Қарори

МУДДАТЛИ ҲАРБИЙ ВА МУҚОБИЛ ХИЗМАТНИНГ БЕЛГИЛАНГАН МУДДАТЛАРИНИ ЎТАБ БЎЛГАН ШАХСЛАРНИ ҚУРОЛЛИ КУЧЛАР, ЧЕГАРА ВА ИЧКИ ҚЎШИНЛАР САФЛАРИДАН ЗАҲИРАГА БЎШАТИШ ВА ФУҚАРОЛАРНИ МУДДАТЛИ ҲАРБИЙ ВА МУҚОБИЛ ХИЗМАТГА НАВБАТДАГИ ЧАҚИРИШ ТЎҒРИСИДА

«Умумий ҳарбий мажбурият ва ҳарбий хизмат тўғрисида» ва «Муқобил хизмат тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунларига мувофиқ Вазирлар Маҳкамаси **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

1. Муддатли ҳарбий ва муқобил хизматнинг белгиланган муддатларини ўтаб бўлган шахслар Ўзбекистон Республикасининг Қуролли Кучлари, чегара ва ички қўшинлари сафларидан заҳирага бўшатилсин.

2. 1969-1978 йилларда туғилган, чақириқ муддатини узайтириш ҳуқуқига эга бўлмаган Ўзбекистон Республикаси фуқаролари 1996 йилнинг апрель-май ойларида муддатли ҳарбий ва муқобил хизматга чақирилсин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси И. КАРИМОВ.
Тошкент шаҳри, 1996 йил 12 март.

ИСТИҚЛОЛ ОДИМЛАРИ: ҚАДАМ-БАҚАДАМ

Шукроналик.

ЯНГИ ҚЎШМА КОРХОНА ОЧИЛДИ

«Андижонирмаш» ирригация машинасозлиги заводи негизида «Ўзтонг Хонг компани» деб аталган Ўзбекистон-Корея қўшма корхонаси барпо этилди.

Янги қўшма корхонада Асакадаги «ЎзДЭУавто» заводи енгил автомобиллари учун ўриндиқлар ишлаб чиқарилади.

Қўшма корхона ходимларидан бир гуруҳи касб маҳоратини ошириш, жаҳон андозалари талабларига мос келадиган маҳсулот ишлаб чиқаришни ўрганиш учун Андижондан Сеул яқинидаги Инчхон шаҳрига ўқишга жўнаб кетди.

ЧЎЛҚУВАРЛАР УЧУН ЗИЛОЛ СУВ

«Амубухороканалқурилиш» бошқармаси бунёдкорлари Қоровулбозор туманида қурилаётган нефтни қайта ишлаш заводини сув билан таъминловчи насос станциясининг дастлабки кўтарма иншоотини тиклаб бўлди. Ҳалемай Қоровулбозор шаҳри аҳолиси ва корхона қурувчилари зилол сувдан баҳраманд бўлади.

ЯНГИОБОДГА ГАЗ КЕЛДИ

Бухоро туманидаги Обид Убайдов номли жамоа хўжалигининг Янгиобод қишлоғида «зангори олов» ёнди. Шу тариқа туманда табиий газдан баҳраманд бўлмаётган биронта қишлоқ ёки хонадон қолмади. Бунинг учун қисқа муддатда 700 километр узунликда газ қувури тортилди. Эндиликда аҳолини тоза ичимли сув билан тўла таъминлаш ишлари авж олдириб юборилди.

Қувасой шаҳридаги Исфайрам ҳиссадорлик жамияти корхонасида ишлаб чиқарилаётган чинни чойнак, пиёла, лаган ва шунингдек, турли хил совғабоп буюмлар нафислиги ва юксак сифати билан ажралиб туради. Шу боис бу ерда тайёрланаётган маҳсулотлар нафақат юртимизда, ҳамдўстлик мамлакатлари, қатор хорижий давлатларда ҳам харидорларга манзур бўлаётир.

СУРАТДА: капсула цехи ишчиси Севара Раҳмонова.

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛОВ олган суратлар.

ТАНДИРДАН ЯНГИ «УЗИЛГАН» ХАБАРЛАР

ЧИҚИНДИЛАР УЧУН... ТУЗОҚ

Қорақалпоғистонлик олимлар АҚШнинг ИСАР ташкилоти ҳамда «Орол ва Амударёни ҳимоя қилиш» жамоатчилик бирлашмаси билан ҳамкорликда «Чиқиндилар учун тузоқ» дастури бўйича илмий-тадқиқот ишларини олиб боришмоқда.

Маиший ҳамда саноат мақсадларида кўп ишлатиладиган полиэтилен маҳсулотларидан қайта фойдаланишнинг илмий жиҳатдан исботланган энг мақбул йўлларини топиш ушбу дастурнинг асосий вазифаларидан ҳисобланади.

Ўзбекистон Фанлар академияси Қорақалпоғистон бўлимининг табиий фанлар институти олимларининг кузатишларича, яроқсиз ҳолга келган полиэтилен маҳсулотларини битумга ёки асфальт-бетонга қўшиш катта наф беради. Масалан, 20 фоиз эски полиэтилен қўшилган битумнинг намга қаршилиги икки ҳисса ортади ҳамда шунча миқдорда битум тежалади. У асфальт-бетон маҳсулотларига қўлланилганида ҳам шундай натижаларга эришиш мумкин.

Янги тажриба якка тартибдаги уй-жойлар, шунингдек, катта-катта иншоотлар ва асфальт йўлларни қуришда яхши самара беради.

Айтиш жоизки, қурилиш ашёларига қўшилган оддий полиэтилен халтачанинг табиий шароитда чириб йўқ бўлиб кетиши учун икки асрча вақт талаб этилади.

Ҳ. АБДУСОДИҚ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ЭНДИ НАВОИЙДА ҲАМ ТУХУМ КЎПАЙСА КЕРАК

Навоий паррандачилик ҳиссадорлик жамиятида мамлакатимиз иқлимига мос келадиган жўжалар кўпайтирилмоқда.

Ҳозир бу ерда 350 мингдан ортиқ товуқ боқилмоқда ва улардан кунига эллик минг дона тухум олинишига эришилмоқда. Бугунги кунда жамиятда 150 киши меҳнат қилади. Голландия технологияси асосида ташкил этилган гўшт маҳсулотлари бўлимида бир сменали 500 килограмм маҳсулот тайёрланяпти. Янги ишга тушган тикув цехида эса аҳоли учун 10 дан зиёд турдаги кийимлар тикилмоқда. Шунингдек, салқин ичимликлар тайёрлайдиган бўлинма ҳам ишлаб турибди. Халқ ҳунармандлари томонидан кулолчилик ишлари йўлга қўйилди. Умуман, ўтган йили жамият аъзолари 4,5 миллион сўмдан зиёд соф даромад олишди.

Ғ. ЮСУПОВ,
«Халқ сўзи» мухбири

ТОЙ КИМГА НАСИБ ЭТАРКИН?

Жиззах вилоятида «Ўзбекистон — Ватаним маним» мавзуидаги қўшиқлар танлови ўтказилаётган бир пайтда, жойларда унинг ҳомийлари ҳам пайдо бўлмоқда.

Жумладан, вилоят кинолаштириш ва кинони ижарага бериш бошқармасининг бошлиғи Карим Тотлибоев жиззахлик энг ёш ижрочини битта той билан мукофотлаш истагини билдирди.

Х. НАБИРАЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ҚАДИМИЙ УСЛУБДА

Самарқандлик олимлар — ветеринария фанлари номзоди Фурқат Солиев ва биология фанлари номзоди Илҳом Муқимовлар чорва моллари учун дори тайёрлашда аждодларимиздан қолган услубни қайта тиклашга бел боғладилар.

Кекса чўпонлар билан суҳбатлар, қадимий китобларда бу ҳақда билдирилган фикрларни тўплаш учун улар анча вақт сарфлашди. Ана шу изланишлар натижасида олимлар маҳаллий шароитда ўсувчи тўртта гиёҳ аралашмасидан чорва моллари орасида юқумли касалликларнинг тарқалишини олдини олишда таъсирчан восита бўлган янги дорилар яратишга эришдилар. Илк синовлар бу изланишнинг катта самара беришини кўрсатди.

М. МУҚИМОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

УШБУ СОНДА:

2 *Шоли-корнинг меҳнати оғир, шунга яраша даромади ҳам мўмай*

3 *Қонунга итоаткорлик — ҳуқуқий маданиятнинг муҳим хусусияти*

4 *Темурхонлик мулоқотлари. Амир Темур француз олими наздида*

• Бугуннинг гапи

ЭЛЕКТРОН - ТЕХНИКА САНОАТИ:

МУАММО ВА ТАКЛИФЛАР

Ушбу соҳа замон талабига жавоб берадими?

Ўзбекистон электрон-техника саноати мамлакатимиз иқтисодиётини ривожлантиришнинг муҳим йўналишларидан бири ҳисобланади. Унинг потенциал имкониятлари чексиз. Лекин улардан тўлиқ фойдаланиляптими? Мақолада ана шу ҳамда бу соҳани янада ривожлантиришнинг бошқа муаммолари ҳақида сўз юритилади.

Собиқ Иттифоқ даврида мамлакатимизда электрон-техника саноати мавжуд эди. У марказ манфаатларигагина хизмат қиларди. Иттифоқ парчалангач, у қийин шароитда қолди. Ўзбекистон электрон-техника саноати корхоналари ўз йўналишларидан четлашиб, турли соҳадаги концерн ва акционерлик бирлашмалари ихтиёрига ўтиб кетди. Натижада тарқоқ ҳолда иш юрита бошладилар. Масалан, «Фотон», «Интегратор», «Алгоритм», «Сигнал» корхоналари «Ўзэлектротехсаноат» акционерлик бирлашмаси таркибида қолган бўлса авваллари электрон-техниканинг асосий элементларини ишлаб чиқарган «Восток» корхонаси «Ўзбекистон давлат машинасозлик» концерни ихтиёрига ўтказилди. Энг замонавий микроэлектроника қурилмаларига эга «Зенит» корхонаси қишлоқ хўжалик соҳаси таркибига ўтиб қолгани эса кишини ажаблантиради. Экология электрон-техникаси қурилмаларини ишлаб чиқарадиган «Химавтоматика» ишлаб чиқариш бирлашмаси «Ўзкимёсаноат» акционерлик бирлашмаси таркибида, саноат электрон-техникасининг замонавий телекоммуникация тизимига хизмат қиладиган «Промсвязь» корхонаси бўлса, Ўзбекистон Алоқа вазирлиги қошида фаолият юритаяпти.

«Фотон», «Зенит», «Алгоритм» ва бошқа ишлаб чиқариш корхоналари собиқ Иттифоқнинг катта манфаатларини кўзлаб қурилганлиги боис, уларнинг ишлаб чиқариш қувватлари ниҳоятда катта. Ишлаб чиқариш қувватларининг ортиқча бўлиши ҳам қўшимча муаммоларни келтириб чиқариши турган гап. Ҳозирги кунда Ўзбекистон электрон-техника корхоналарининг техник имкониятлари анча орқада. Агар технологияларнинг техник имкониятлари йилига тахминан 5-10 фоиз эскиришини назарда тутсак, яқин 4-5 йил ичида ушбу имкониятлардан ҳам маҳрум бўлиб қолиш ҳеч гапмас. Шу боис соҳани ривожлантиришнинг бир неча йилга мўлжалланган дастурини ишлаб чиқиш лозим.

Авваллари Ўзбекистон электрон-техника саноатига маҳаллий мутахассислар яқинлаштирилмасди. Шу боис ҳам ҳозир бу корхоналарда ёш мутахассислар етишмайди.

Бу саноатда меҳнатга ҳақ тўлаш талаблар даражасида эмас. Шу боис баъзи малакали кадрлар ўз иш жойларини ўзгартиришяпти. Корхоналарда қолиб ишлаётган мутахассислардан аксариятининг ёши эса ўтиб қолган. Демак, бу соҳа учун кадрлар тайёрлаш масаласи ҳам кўндаланг турибди.

Электрон-техника саноатининг илмий-тадқиқот натижаларини ишлаб чиқариш корхоналари билан боғлаш тизими ҳам талабга жавоб бермайди. Бу корхоналар ўз фаолият йўналишларини ўзгартириб юборишига сабаб бўляапти.

Турли сабабларга кўра бошқа концерн ва акционерлик бирлашмаларига ўтган электрон-техника саноатига тегишли барча корхоналарни ажратиб олиб, улар асосида Ўзбекистон электрон-техника корхоналари бирлашмасини тузиш мақсадга мувофиқ бўларди. Бу соҳани ривожлантиришнинг қонуний асослари ишлаб чиқилса, мавжуд имкониятлардан тўғри фойдаланилса, соҳа янги технологиялар билан бойитилса.

Электрон-техника саноати фан ва техниканинг охирги ютуқларини ўзида мужассамлаштирадиган, халқ хўжалигининг барча соҳаларини иқтисодий ривожлантиришни таъминловчи мураккаб соҳадир. У агроэлектроника, микро ва оптоэлектроника, тиббиёт ва экология электроникаси, маданий ва кундалик турмуш электроникаси, саноат электроникаси каби тармоқларни ўз ичига олади.

Ривожланган мамлакатлар тажрибасидан маълумки, юксак технологияларни ҳаётга тадбиқ этиш иқтисодиётни тезда ўнглаб олиш имконини туғдиради.

Ўз устида ишламайдиган, илмий изланишлар олиб боришда фаоллик кўрсатмайдиган хизматчиларга эга корхона ҳеч вақт замон талабига жавоб берадиган, рақобатга чидамли маҳсулотлар ишлаб чиқара олмайди. Меҳнатга бўлган муносабатларнинг асосида меҳнатга тўғри ҳақ тўлаш тизими ётади. Бу жамиятни тез суръатлар билан ривожлантиришнинг асосий омилидир. Бундан кўринадики, мамлакатимизда «ихтиродан — сармоягача» принципини шакллантириш, ҳар бир ихтирочи ва рационализаторни рағбатлантиришнинг янги усулларини ишлаб чиқиш керак бўлади. Бундай сармоя принципи узоқ вақт давомида ёзиладиган илмий диссертацияларнинг сифат жиҳатдан тубдан ўзгартиришни талаб этади. Бу илм-фанни ривожлантиришга хизмат қилиши табиий.

Президентимиз Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг тўртинчи сессиясида сўзлаган нутқида бугунги ҳаётимиз ва келажагимиз учун ўта муҳим аҳамиятга эга бўлган яна бир масалани илгари сурди. Бу мамлакатимизда мулкдорлар синфини шакллантириш масаласи бўлиб, республикамиз иқтисодиётини ривожлантиришда асосий омиллардан бири бўлади. Қаерда мулк эгаларининг улуши катта бўлса, ўша ерда иқтисодиёт барқарор ривожланиши табиий ҳол. Мамлакатимиз электрон-техника саноатини ривожлантириш асосида ҳам мулкдорлар синфини шакллантириш масаласи туради. Очиқ ва ёпиқ турдаги акционерлик жамиятларини кўплаб ташкил этиш мулкдорлар синфини шакллантиришнинг асосий йўлидир. Ўзбекистон электрон-техника саноати корхоналари ҳам акционерлик жамиятларига айлантирилса, мамлакатимиз фуқаролари уларнинг акцияларини сотиб олиб, мулк эгаларига айланадилар ва ўз навбатида бу соҳани ривожлантиришга ҳисса қўшадилар. Бу тармоқнинг ишига бефарқ бўлмай, уни юқори даромад келтирувчи соҳага айлантиришга ҳаракат қиладилар. Агар бу корхоналар акционерлик жамиятлари тарзида фаолият кўрсатсалар, мулкдорлар синфини шакллантиришни пайлар орқали йўлга қўйиш мумкин бўлади. Агар корхоналар жамоа мулкига айлантирилса, у ерда ишлайдиганлар шу корхонанинг эгаси, яъни мулкдори бўладилар. Шунда улар самарадорликни оширишга интиладилар.

Авваллари бу соҳа ўзбек олимларининг илмий изланишларига, кашфиётларига муҳтожлик сезмаган. Саноат ўз ҳолича, фан ўз ҳолича ривожланган. Ҳозирги кунда ҳам мамлакатимиз электрон-техника фани ва корхоналари ўртасида боғлиқлик мавжуд эмас. Шунинг учун ҳам илм-фан ва ишлаб чиқариш орасидаги мувозанатни таъминловчи бошқарув тизимини ташкил этиш зарур. Бозор иқтисодиёти шароитида илмий кашфиётлар худди маҳсулотга ўхшаб ўз қимматига эга бўлади. Ва юқори самара берувчи тармоққа айланади, халқ хўжалигини ривожлантиришга хизмат қилади.

Бизнинг фикримизча, «Технопарк»лар бу соҳада ишни ташкил қилувчи тузилма бўлиб, илмий тадқиқот натижаларини рақобатга чидамли маҳсулотга айлантирувчи марказдир. «Технопарк»ка давлат томонидан иқтисодий эркинлик ва имтиёзлар берилиши зарурий шартдир. Унинг вазифаси илм-фан ютуқларини ишлаб чиқаришга тез тадбиқ қилишдан иборат бўлади. Бу жараён бозор иқтисодиёти шароитида мустақил иш юрита оладиган кичик ишлаб чиқариш корхоналари ташкил этишга имкон туғдиради. Бу тажриба ривожланган чет мамлакатларда кенг қўлланилади. Бундай кичик корхоналарнинг 98 фоизи яшовчан бўлиб, мутахассисларнинг фикрича «Технопарк»лар фаолиятида юқори мавқени эгаллайди.

Бу тизим тўғри тадбиқ этилсагина, соҳада иқтисодий ривожланишлар рўй беришига олиб келади. Ўзбекистон электрон-техника саноати «Технопарк»и фақат электрон-техника фанининг ва корхоналарининг ривожланиши учун жавобгар бўлади. Унинг ихтиёрида «Ишлаб чиқариш бизнес инкубатори»нинг, яъни ўта замонавий аналитик ишлаб чиқариш қурилмаларига эга бўлган корхонанинг мавжуд бўлиши танлов асосида саралаб олинган илмий кашфиётларни тезда ишлаб чиқаришга йўналтириш имконини беради. У маҳсулотларни бозорга олиб чиқиш, эҳтиёжни ўрганиш, олимларга ихтиролари учун дивидентлар тўлаш каби ишларни амалга оширади. Натижада «Технопарк» фан ва техника бирлигининг қонуний асосларини таъминлайди.

Ҳозирги кунда Ўзбекистонда ярим ўтказгичли кремний монокристалини ўстирувчи корхона мавжуд. Агар Марказий Осиё давлатлари бу соҳада ҳамкорлик қилсалар қўшимча қувватлар вужудга келади. У ҳолда электрон-техника саноати учун хом ашё муаммо бўлмайди.

Ҳамкорлик асосида Марказий Осиё электрон-техника саноатини вужудга келтириш ҳам мумкин. Бу Марказий Осиё давлатларининг иқтисодий мустақил бўлишига имконият яратади.

Пойтахтимизда ушбу саноат корхоналарининг 80 фоизи жойлашган. Бу ишлаб чиқариш корхоналари юксак технологиялар асосида ишлайди. Чанг кирмайдиган тоза цехлар, замонавий ишлаб чиқариш ускуналари ва юқори малакали мутахассислар билан таъминланган. Бу ушбу саноатнинг юксак технологияларини яратиш ва электрон-техниканинг асосий элементларини кўплаб ишлаб чиқариш имконини беради. Вилоят марказларида, туман ва қишлоқларда эса кўплаб қурилмаларни йиғиш линияларини ўрнатиш мумкин. Жойларда йиғиш ишларини бажариш учун бинолар қурилса бас. Бу жараённи техник назорат қилувчи мутахассислар ҳам бор. Булардан кўринадики, қишлоқларда замонавий электрон-техника қурилмалари ишлаб чиқарувчи корхоналарни вужудга келтириш учун имкониятлар етарли.

Бу соҳа ортиқча энергия талаб қилмайди. Қора металларга эҳтиёж кам. Экология нуқтаи назаридан атроф-муҳитга зарар ҳам етказмайди.

Бу соҳада Ўзбекистон Фанлар академияси «Қуёш» илмий бирлашмасида, электроника, иссиқлик ва ядро физикаси институтларида салмоқли илмий изланишлар олиб борилиб, ишлаб чиқаришга жорий қилиш даражасига етказилган. Уларда электрон техника саноатини ривожлантиришга катта ҳисса қўша оладиган мутахассислар ҳам тайёрланган.

Сўзимизнинг охирида шуни айтиш мумкинки, халқимизнинг илмий савияси, юртимизнинг табиий бойликлари ва мавжуд илмий-техник имкониятлар Ўзбекистонни замонавий электрон-техника мамлакатига айлантиришни тақозо этади. Ушбу саноатнинг кенг омма ҳунарига айланиши учун ҳамма имкониятлар мавжуд. Бунинг учун катта саъй-ҳаракатлар талаб этилади, холос. Мамлакатимизнинг иқтисодий мустақиллигини мустаҳкамлаш учун эса ҳар қанча куч сарфланса арзийди.

Юнусбек АБДУРАҲМОНОВ,
физика-математика фанлари номзоди.
Ойбек РАҲИМОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

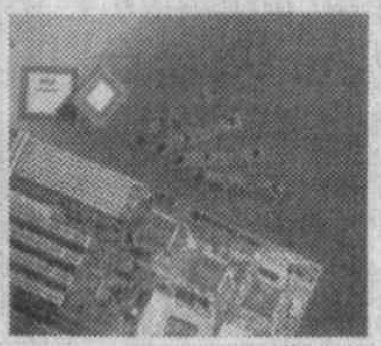

ОЛАМДА НИМА ГАП?

ЭНДИ ҲАР ҚАНДАЙ КЕМА СИНЧКОВЛИК БИЛАН ТЕКШИРИЛАДИ

Икки нафар россиялик денгизчи Ҳиндистоннинг Бомбей шаҳридаги портда катта миқдордаги олтинни ноқонуний равишда сотаётган вақтда ушланди. Маҳаллий ҳуқуқ-тартибот органларининг маълум қилишича, денгизчилар қиймати 285 минг АҚШ долларига тенг бўлган 22 килограмм қуйма олтинни пуллаётган чоғда полиция томонидан қўлга олинди.

Мазкур порт маъмурияти эндиликда Россиядан келадиган ҳар қандай кемани синчковлик билан текширишга қарор қилди. Чунки Россия фуқаролари томонидан Ҳиндистон қонунларининг бузилиши оддий ҳолга айланиб қолган.

СУРАТДА: Швейцария — обидалар ўлкаси.

БЕМОР... ҲАТТО БУТУНЛАЙ ТУЗАЛИБ КЕТГАН

Кения тиббиётчилари СПИД касаллигини даволашда қўлланадиган янги «Перл омега» номли дори ишлаб чиқди.

Африканинг мазкур давлатида кашф этилган бу дори Ғарб мамлакатларида ҳам юксак баҳоланмоқда.

Мамлакатда чиқадиган «Кения таймс» газетасининг ёзишича, кўплаб мижозлар «Перл омега» дорисини истеъмол қилгандан сўнг ўзини яхши сеза бошлаган. Ҳатто СПИД касаллиги туфайли ўлим тўшагида ётган 24 ёшли Дэвид Нджороге исмли йигит мазкур дори туфайли тузалиб кетган. Бемор қайта текширувдан ўтказилганда унинг қонида касаллик вируси топилмаган.

ЯШИРИН ФАБРИКА ФОШ ЭТИЛДИ

Британия полицияси мамлакатнинг Норфолк графлигидаги қишлоқлардан бирида қора дори ишлаб чиқаришга ихтисослашган яширин фабрикани фош этди.

Маълум бўлишича, ушбу фабрика гиёҳванд моддалар ишлаб чиқариш бўйича Европада яширин фаолият кўрсатаётган энг катта корхоналардан бири экан.

Экспертларнинг фикрича, фабрика бир ҳафтада 22 миллион долларлик олти тоннага яқин ажал уруғи ишлаб чиқариш қувватига эга.

ПУЛ САРФЛАШДА ҲЕЧ ИККИЛАНМАДИ

Италиядаги «Теле-Монте Карло» хусусий телеканали соҳиби, машҳур кино устаси Витторио Чекки Горри 1996 йили Италияда ўтказиладиган барча футбол ўйинларини намойиш этиш ҳуқуқини кимошди савдосида қўлга киритди.

Кино «қироли» бу билан ўзининг катта рақобатчиси РАИ-ТВ давлат телерадиокомпаниясига кескин зарба берди.

Италияда телевидение орқали футбол ўйинларини намойиш этиш катта даромад манбаидир. Шунинг учун Витторио Чекки савдода ҳеч иккиланмай РАИ-ТВ ва бошқа рақобатчилардан кўра 20 миллиард лир зиёд маблағ сарф этди.

ИШСИЗЛИК ТАШВИШГА СОЛМОҚДА

Испаниядаги жами ишсизлар сони жорий йилнинг январ ойида 3 миллион 580 минг кишига етди. Бу кўрсаткич мамлакатдаги ишга яроқли аҳолининг 22,77 фоизини ташкил этади.

Ишсизлар сонининг бу даражада тез ортиб бораётгани нафақат Испания, балки Европа ҳамжамиятига аъзо бошқа мамлакатларни ҳам ташвишга солмоқда.

Айни вақтда мамлакатда ишсизлик энг юқори бўлган вилоят бу Андалусиядир. Бу ерда ишсизлар сони ишга яроқли аҳолининг 33,96 фоизга тенг келади.

Таъкидлаш керакки, Испаниядаги рўйхатга олинган 12 миллион 168 минг оиладан 6 миллион 114450 тасининг барча аъзолари бирон-бир иш билан банд. Лекин, шуниси ачинарлики, рўйхатга кирган 973 минг оиладан ҳеч ким ишламайди.

СУРАТДА: Сеул шаҳридан лавҳа.

ҚАЙТА ЭРИТИЛАЁТГАН ЧЎЯНЛАР

Тўрткўл шаҳридаги хўжалик буюмлари ишлаб чиқариш заводида илк бор темир қуйиш ишлари йўлга қўйилди. Усталар томонидан иккиламчи хомашёга айланган темир ва чўянлар қайта эритилиб, улардан турли-туман буюмлар тайёрланмоқда.

Корхона ишчилари «Нукуснон» жамоасига ҳам ёрдам қўлини чўзди. Гап шундаки, кунига 25-30 тонна атрофида нон маҳсулотларини етказиб бериб турган мазкур ҳиссадорлик жамияти кейинги пайтларда хамирни пишириб олиш учун ишлатиладиган темир қолипларнинг етишмовчилигидан қийналаётган эди. Тўрткўллик усталар илгари яроқсиз, деб ташлаб юборилган қолипларни йиғиб олишди. Уларни эритиб, янги қолиплар ясаб, нон пиширувчиларга қайтариб берди.

Ҳайитбой АБДУСОДИҚ,
«Халқ сўзи» мухбири.

• Ислоҳотнинг ижобий қирралари

ШОЛИКОРНИНГ МЕҲНАТИ ОҒИР, ШУНГА ЯРАША ДАРОМАДИ ҲАМ МЎМАЙ

Қуйи Чирчиқ туманидаги шоличиликка ихтисослашган собиқ А. Навоий номли совхоз бугунги кунга келиб юқори рентабелли, иқтисодий мустақил қишлоқ хўжалиги халқ корпорациясига айланди.

- *Шоличиликда рентабеллик — 57 фоиз*
- *Чорвачиликда рентабеллик — 35,6 фоиз*
- *Шоличиликдаги соф даромад — 26 млн. 743 минг сўм*
- *Чорвачиликдаги соф даромад — 901 минг сўм*
- *Иш ҳақининг ҳар сўмига 14 сўмдан қўшимча мукофот*

А. Навоий номли қишлоқ хўжалиги халқ корпорацияси раҳбарлари собиқ совхознинг 800 бошдан зиёд қорамоли бўлган фермасини шунчаки, «юқори»га яхши кўриниш учунгина ёпиқ турдаги ҳиссадорлик уюшмасига айлантирганлари йўқ: улар етти ўлчаб бир кесишди. Чиқарилган жами акциялар қийматининг 51 фоизини корпорация ўзи олди. Нега?

— Сабаби маълум, — дейди корпорация раиси Турсунхўжа Искандаров. — Иш орқага кетмаслиги учун акциядорларни, ҳеч бўлмаса, бир-икки йил давомида техника, ёнилғи, озуқа экинлари учун уруғлик, ўғит, омухта ем дегандек зарур нарсалар билан таъминлаб, қўллаб-қувватлаб турмаса бўлмасди...

Раиснинг ҳақ эканлиги бугунги кунга келиб исботланди. Маълумки, ҳозир деярли ҳамма вилоятларда аввалги йиллари пухта замин яратилмай, шошма-шошарлик билан, тўғрироғи хўжакўрсинга ҳиссадорлик уюшмаларига айлантирилган фермалар давлат ва жамоа хўжаликларига қайтарилмоқда. Сабаби — тайинли экин майдони, ўзининг техникаси ва маблағи бўлмаган жамоа ишни юрита олмади. Оқибатда нафақат маҳсулот, балки чорва туёғи ҳам кескин камайиб кетди, илгари бинойидек бўлган ферма таназзулга юз тутди.

Ўйламай қилинган иш бир куни келиб шундай ташвиш келтиришини олдиндан кўра билган Т. Искандаров фермани хўжалик ҳисоби, яъни ўзини ўзи боқадиган тарзда «бўлак қилди». Озуқа экинлари учун 400 гектар ер берди. Чорвадорлар техникаю ёнилғи, уруғлигу ўғитнинг ташвишини қилмайдилар, бу вазифалар корпорациянинг зиммасида.

Фермада сигир соғувчи ва молбоқарларнинг иши шароитига қараб оқилона ташкил этилган. Соғувчилар фақат бир сменада, яъни кунига бор-йўғи 3-4 соат, молбоқарлар эса кунора ишлайдилар. Қолган вақт томорқаларида ишлаб, рўзғорни бутлаш ҳаракатида бўлишади. Соғувчиларга ўз қарамоғларидаги сигирларнинг қанча сут бериши ва олган бузоқлари сонига қараб, молбоқарларга эса бундан ташқари бўрдоқиларнинг бир кеча-кундузда этига қанча эт қўшилганига қараб, ишбай усулида ҳақ тўланади. Кўриниб турибдики, ҳар бир чорвадор ўзига бириктирилган молларнинг маҳсулдорлигидан моддий манфаатдор. Соғувчиларнинг ўртача ойлик иш ҳақлари 1125 сўм, молбоқарларники 1400 сўмдан кам бўлмайди.

Ҳозир фермада 815 бош қорамол бор, ўтган йили шу пайтда 808 бош эди. Сигирлар ҳам уч бошга кўпайиб 284 бошга етди. Маълумки, бугунги кунда бугун республикада зарар кўрмай ишлаётган фермалар бармоқ билан санарли даражада. «Истиқлол»да эса 1995 йил 901 минг сўм соф фойда билан якунланди.

Шу ўринда Президентнинг Вазирлар Маҳкамасидаги йиғинда айтган қуйидаги сўзларини эслаш жоиз: «...мулкнинг муайян қисмини пай ва улуш ҳолида ходимларга бириктириб қўйишга асосланган хўжалик юритишнинг янги шаклларига дадилроқ ўтиш зарур. Жадал суръатда хўжаликларни ёпиқ турдаги ҳиссадорлик жамиятларига айлантиришга бориш керак». Қаранг, ушбу корпорация раҳбарлари шу бошлиғининг бу кўрсатмасини «Истиқлол» ёпиқ турдаги ҳиссадорлик уюшмаси тимсолида бундан уч йил бурунок бажариб қўйган эканлар. Ҳақиқатан ҳам Президент куйиниб айтганидек, ҳамма бўғин раҳбарлари шу таҳлит ғайрат ва ташаббус билан оқилона иш тутганларида қишлоқ хўжалигини ислоҳ қилиш анча осон кўчган буларди.

Фермада янги тармоқ — йилқичиликка ҳам қўл урилаётган экан.

— Йўқ, биз йилқичилик билан росмана шуғулланиб, яна бир йирик тармоқни шакллантирмоқчи эмасмиз, — дейди Т. Искандаров. — 80-100 та йилқидан иборат 4-5 та уюримиз бўлса бас. Ҳарҳолда, ҳозирча ниятимиз шу. Бундан иккита мақсадни кўзлаганмиз. Ўзингизга маълум, шоликорларнинг меҳнати жуда оғир — ёз бўйи сувдан чиқмай ишлашади. Йилқининг қимизи билан қазиси уларнинг саломатлиги учун жуда зарур. Бу — биринчи мақсадимиз. Иккинчиси — ички майда-чуйда ишларга ҳам транспорт тракторри ва машиналарни югуртиравермай, от-улов хизматидан фойдаланиш. Бу текинга тушади. Қолаверса, йилқига ортиқча ем-хашак керак бўлмайди — асосан далалан ейди, қолган вақтда чорвадан ортган нушхўрд билан боқилаверади.

Хўш, совхоз халқ корпорациясига айлантирилгач, бошқарув тизими ва меҳнатнинг пировард натижасини тасарруф этишда ҳам Президент талаб этаётган даражада ўзгаришлар бўлдими? Масаланинг бу томонини корпорация раиси қисқача шундай шарҳлайди:

— Эрку ихтиёримиз ўзимизда. Фаолиятимизни ўзимиз режалаймиз, бошқарамиз, муаммоларимизни ҳам ўзимиз ҳал этамиз. Бошқарув аъзолари йиғини, парламент тили билан айтганда, бизнинг олий органимиз, у қандай қарорга келса, шу биз учун қонун. Аммо бунинг ўзига яраша масъулияти ҳам бор. Шу боис кўрилаётган масаланинг ҳамма икир-чикирларигача тарозининг палласига қўямиз. Эртанги самарасига аниқ ишонч ҳосил қилганимиздан сўнггина муқим қарорга келамиз ва уни амалга оширишга киришамиз.

Раиснинг таъриф беришича, хўжаликнинг ички тузилиши ҳам тубдан ислоҳ қилинган. 30 та шоличилик бригада ва звеноси мустақил хўжалик сифатида корпорация бошқаруви билан тузилган шартнома асосида иш юритади. Шартнома бандларининг қандай бажарилаётгани ойма-ой кузатиб борилади. Бригада ва звеноларнинг мустақиллиги шуки, неча киши бўлиб ишлаш, қўшимча куч қабул қилиш ёки яхши иш бермайдиганлардан воз кечиш ихтиёри ўзларида. Аммо ҳар икки ҳолда ҳам меҳнат қонуни талаблари бузилмаслиги керак. 2150 гектар шолипояда бор-йўғи 270 киши ишлашининг боиси шунда. Бир кишига 8 гектар ер тўғри келади.

Шоликор ва чорвадорларга хизмат кўрсатадиган соҳалар ҳам алоҳида, мустақил ширкатларга айлантирилган. Жумладан, автопарк ширкатининг 50 та юк машинаси, 3 та автобуси бор. Ҳатто, шоли ҳосилини ўриб-янчиш мавсумида ҳам четдан транспорт ёлланмайди. Учта автобуснинг иккитаси ҳар куни хўжаликнинг энг чекка қишлоғидан шаҳарга йўловчи ташиб, биринчидан, меҳнаткашларнинг кундалик бозор-ўчарини тиндиради, иккинчидан, корпорациянинг кассасига яхшигина пул ишлаб келади.

Қурилиш-таъмирлаш ширкати тасарруфида учта шлакоблок цехи, тахта-ёғоч тиладиган ускунали эшик-дераза ромлари тайёрлайдиган цехи бор. Бу ширкат ҳам хўжалик ҳисобида ишлайди.

Хўжаликка қоп жуда зарур. Уни бошқа ёқдан қидириб, чиқимдор бўлиб юрмаслик учун ўзларида қоп тикиладиган цех очишган. Шоли оқлайдиган тегирмон эса бир неча йилдан бери ишлаб турибди. Ана шу майда-йирик цехлардан ташқари сартарошлик, этикдўзлик, ҳаммом, қассобхона каби устахонаю дўконларнинг ҳаммаси аҳоли учун қўшимча ишчи ўрни яъни тирикчилик манбаидир.

Ўтган йили 2067 гектар шолипоядан 46,4 центнердан ҳосил олинди. Бу нафақат туман ёки вилоят балки, республикада энг юқори натижалардан биридир. 100 гектар майдонга экилган буғдой ҳам 42 центнердан ҳосил тўкди. Рентабеллик 57 фоизга етди. Йиллик соф даромад 26 миллион 743 минг сўм бўлди.

Президент Вазирлар Маҳкамасидаги мажлисда ўринли гап айтди: «Ҳаммамиз жўжани кузда санашга ўрганиб қолганмиз». Ҳозир жўжани санаш учун кузни пойлайдиган вақт эмас, буни баҳордаёқ тўғри чамалай олиш керак. Корпорация раҳбарлари шундай қилишди — шоликорларни қизиқтиришди, моддий манфаатдор қилишди, рағбатлантиришди. Чунончи, бригада ва звенолар билан тузилган шартномага шундай шарт киритишди: ким режадагидан ошириб ҳосил етиштирса, аъзолари билан бўлиб олаверади. Шу шартга биноан Валерий Тхай бригадаси аъзолари 1995 йил ҳосили ҳисобидан 8,5 тоннадан, Абдулла Абдураҳмонов ва Абдужаббор Носиров бригадалари аъзолари 6 тоннадан шоли олдилар. Бундан ташқари 270 нафар шоликорнинг ҳар бири ой сайин канда қилмай, 800 сўмдан маош олиб боришади. Уларнинг йиллик умумий даромадлари шу қадар юқорики, айтсангиз баъзилар ишонмаслиги мумкин. Чунончи, В. Тхай бригадаси аъзоларининг йиллик даромадларини ўн икки ойга тақсимласангиз 18 минг сўмдан тўғри келади. Бошқача қилиб айтганда юқори ҳосилли бригада аъзолари йил давомида олган маошларининг ҳар сўмига 14 сўмдан ошириб қўшимча даромад олдилар.

Бундай юксак натижаларнинг салмоғини ҳис этиш учун қуйидаги рақамларни келтириш жоиз: 1995 йилни республикада 143 хўжалик зарар билан, 673 хўжалик учма-уч якунлади.

«Яна бир бор айтмоқчиман, — деди Президент Вазирлар Маҳкамасидаги мажлисда, — давлатимизда деҳқон даромади, ҳаёти, насибаси бутун экан, юртимиз обод, иқтисодимиз мустаҳкам бўлади». А. Навоий номли ёпиқ турдаги қишлоқ хўжалиги халқ корпорациясида юртбоши таърифлаган ана шундай деҳқонлар яшаб меҳнат қилмоқдалар.

Абдусамад ЙЎЛДОШЕВ,
«Халқ сўзи»нинг деҳқончилик мажмуи бўйича шарҳловчиси.

• Ҳуқуқшунос минбари

ҚОНУНГА ИТОАТКОРЛИК – ҲУҚУҚИЙ МАДАНИЯТНИНГ МУҲИМ ХУСУСИЯТИ

(Охири. Боши ўтган сонда).

Бобомиз Амир Темур қонунга бўйсунишнинг юксак намунаси бўлган юртбошилардан эди. У бу ҳақда шундай деб ёзган эди: «Мен сифатларимнинг энг аввали деб беғаразликни тушундим. Ҳаммага ҳам бир хил жиддий ва одил қарардим, ҳеч бир кимсани бошқасидан фарқ қилмасдим, бойни камбағалдан устун қўймадим».

Чиндан ҳам юртбошимизнинг Самарқанд ва Қашқадарё вилоятлари фаоллари билан бўлган кенгашларда сўзлаган нутқларида фақат айрим раҳбарларнинг қонунга итоаткорлиги масаласи эмас, балки ҳуқуқ-тартибот идоралари ходимларининг ўзлари ҳам ҳуқуқбузарлик иллатига чалинганликларини куйиб-пишиб гапиргани ҳали-ҳали халқнинг ёдидан кўтарилмайди. Бу ўринда шуни назарда тутиш лозимки, ҳуқуқий давлат қуриш жараёнида раҳбар бўғинлардаги ходимларнинг қонунга бўйсунишлари ибрат бўлмоғи жоиз. Зеро халқ жойлардаги ҳар бир раҳбарга ҳуқуқий давлат вакилига бўлганидек муносабат юргизади, уларга адолатпешалик тимсоли каби қарайди. Фуқаронинг ҳуқуқбузарлиги бир марта таҳқирланса, раҳбарнинг қонунга итоатсизлиги ўн карра лаънатланади.

Масаланинг ўта долзарблиги шундаки, баъзан ҳуқуқ-тартибот идоралари ходимларининг жамиятда зарурий тартиб ўрнатишга бўлган уринишлари уларнинг ўз ҳуқуқбузарликларига дуч келмоқда. Бундай аламли ва ташвишли ҳолатта фуқароларнинг фаолликларидаги нуқсонлар, уларнинг ҳуқуқ-тартибот муҳофазаси ходимларига нисбатан лоқайдликлари ҳам сабаб бўлмоқда.

Халқимиз ўз бунёдкорлик фаолиятида ҳуқуқ-тартибот идоралари ходимлари олдига катта талаблар қўймоқда. Бу ҳақда юртбошимизнинг ҳуқуқий давлатнинг энг асосий талаби — давлатимизда қонунларни амалга оширишга, қонунчиликни таъминлашга сафарбар этилган кишиларнинг уларни аниқ ва оғишмай ижро этишини талаб қилиш тўғрисида алоҳида таъкидлаганларидек, ҳокимият тузилмалари, ҳуқуқни муҳофаза этиш, суд ва назорат органларининг фаолияти тўғрисидаги фикр-мулоҳазалари айнан давлат номидан иш кўрувчи мансабдорларнинг ўзлари қонунларни қандай бажараётганлиги оддий фуқаронинг кўз ўнгида эканлиги ҳақидадир.

«Сир эмаски, оддий фуқаро, — деб таъкидлайди Президентимиз И. А. Каримов, — аввало, давлат номидан иш кўрувчи мансабдорларнинг ўзлари қонунларни қандай бажараётганига эътибор беради.

Агар шундай бўлмаса, агар ўша органлар ёки мансабдор шахсларнинг ўзлари қонунларни оёқ ости қилса, мазкур қонунларнинг ўзи обрўсизланади, янаям тўғрироғи, жамиятнинг маънавий асосларига путур етади».

Қонунга итоаткорликнинг ҳуқуқ-тартибот муҳофазаси, аниқроғи, қонунларнинг ижросини уюштирувчи ва назорат қилувчи идоралар ходимларининг қонунларга бўйсуниши, уларнинг ҳар бир бандига, ҳар бир сўзига оғишмай амал қилиши долзарб масала бўлиб турибди.

Қонунларни ҳуқуқ-тартибот муҳофазаси ходимлари томонидан менсимаслик ҳолати юртбошимиз томонидан мудҳиш иллат каби баҳоланади, яъни «бундай вазиятда, — деб таъкидлайди у, — қонунларни менсимаслик иллати бутун жамиятни заҳарлайди, давлат томирлари емирилади, чирий бошлайди. Шундан келиб чиққан ҳолда, жамиятимизда шунга ўхшаш ҳолатларга барҳам берадиган давлат хизмати ва давлат хизматчилари тўғрисида қонун қабул қилиш фурсати етди, деб айтиш мумкин. Мазкур қонунда давлат хизматини ташкил этиш принципи: кучли ижроия ҳокимияти хизматчиларнинг сиёсий жиҳатдан бетарафлиги принципи, хизмат бурчларига садоқат ҳамда бошқа принциплар — тамойиллар ўз ифодасини топиши керак».

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг преамбуласида Ўзбекистон халқи ўзбек давлатчилиги ривожланиши тажрибасига суянган ҳолда ўз Конституциясини қабул қилиши уқтирилади. Мазкур бой тажрибанинг энг ибратли ва қимматли мулки қонунга итоат этишдир. Узоқ асрлар мобайнида Ўзбекистонда яшайдиган халқлар — ўзбеклар, тожиклар, қозоқлар, қирғизлар ва бошқа миллат вакиллари қонун йўриқларига бўйсуниш, аждодлар урф-одатлари, ахлоқ-одоблари нормалари — қоидаларига садоқатда бўлиш, ҳалол меҳнат билан фаровон турмуш кечириш, ҳаётнинг ҳар қандай машаққатларини ўз меҳнати самараси билан бартараф этиш, қариндош-уруғлар, яқинлар, қўни-қўшнилар ёрдамига суяниш ва уларга ҳамият кўрсатишга катта эътибор берганлар. Кишилар қонунлар ва давлат ҳокимиятини сўзсиз итоат қилиш лозим бўлган омиллар каби қадрлаганлар. Инсон руҳига шаккоклик ва зўравонлик ёт иллат каби тушунилган. Инсонларнинг жонига, молига қасд қилиш, ўзгаларнинг мулкига, омонатига хиёнат қилиш кечириб бўлмайдиган энг оғир жиноятлар каби баҳоланган. Бундай қонунбузарликлардан жамоа юз ўгирган ва улардан нафратланган. Ҳатто мусулмон дини арконларида ҳам бундай гуноҳ қилган кишиларнинг қилмишини Оллоҳ дўзах ўти билан жазолаши тўғрисидаги қоидалар бор. Ўғрилик қилганлардан ташқари ҳатто бировнинг мол-мулки бошқа бировга ўтиб қолган ҳолатларда, башарти бундай шахс вафот этганда унинг жанозасидан олдин жамоа олдида имом ёки жаноза ўқувчи киши марҳумнинг бировдан қарзи бор-йўқлигини сўрайди. Мабодо бундай қарз мавжуд бўлганда марҳумнинг қариндош-уруғлари, яқин кишилари мазкур қарзни тўлайдиларми-йўқми — шу ҳақда жамоага савол билан мурожаат қилинади. Фақат ана шундан кейингина марҳумни кўмишга рухсат этилади.

Зикр этилган қадриятлар ҳар бир фуқаронинг фақат ўз холис меҳнати самарасидан баҳраманд бўлишини устувор этади, одамларни адолатга, ҳамиятга, эзгуликка, жамиятда қабул қилинган қонуларни қадрлашга чорлайди. Ҳақиқатан ҳам Ўзбекистон халқлари учун мулкдорларнинг мулкларини тортиб олиш туйғуси ёт фазилат ҳисобланган. Зўравонликка, қонуний ҳокимиятни ағдариб ташлашга нисбатан ҳам худди ана шундай муносабат омма онгида муқим бўлган.

Қонунга итоаткорлик ва ҳокимият нуфузи ўзаро узвий боғланган. Оддий одамлар ҳамиша қонунларга, мавжуд ҳокимиятга ижобий муносабатда бўлганлар. Мазкур қадриятлар халқнинг онгида ҳозиргача сақланиб қолган. Назаримизда, ушбу қадриятларни бутун чоралар билан ривожлантириш, уларни кенг халқ оммасининг, қолаверса, туб жой аҳолига мансуб бўлмаган миллатлар ўртасида ҳам тарғиб қилиш лозим. Зеро бундай қадриятлар ҳаётнинг аччиқ синовидан ўтган бўлиб, эндиликда улар миллатимизни, барча элатларни безайдиган фазилат каби ардоқланишга лойиқдир.

Ҳар бир жамиятда бўлганидек, бизнинг жамиятда ҳам соғлом, ҳуқуққа итоаткор кўпчилик билан қонунларга бўйсунмайдиган, уларни билиб-билмай бузиб турадиган ҳуқуқбузарлар ҳам учраб туради. Уларга нисбатан лоқайдлик билан қараш инсофдан эмас. Шу боис ҳуқуқий тарбия, қонунларга ҳурмат туйғусини тарбиялаш, юртнинг ватанпарвар фуқароларини етиштириш ўқув юртлари, жамоатчилик, давлат идоралари фаолиятининг диққат-эътибори марказида бўлиши лозим. Бундай масалаларда ўзи бўларчиликка йўл қўйиш аянчли оқибатларга олиб келиши мумкин. Шу ўринда фуқароларнинг ҳуқуқ-тартиботга нисбатан ҳурмати баланд мамлакатда бир сайёҳнинг бўлиб қайтгани тўғрисидаги ҳикояси ёдга тушади: Бир куни сайр чоғида қизил чироғи ёнган светофор олдида сайёҳлар тўхтаб қоладилар. Бироқ сайёҳлардан бири светофорнинг қизил чироғи ёниб турганига қарамай, йўлда машиналарнинг йўқлиги боис чорраҳадан ўтишни таклиф қилади. Сайёҳларга шаҳарни томошо қилдираётган гид (йўл бошловчи) бундай номаъқул ишни қилишни маслаҳат бермайди, зеро, дейди у, ҳозир машина бўлмаса, бирор лаҳзадан сўнг у пайдо бўлиши мумкин-ку. Башарти фақат ҳозирги вазият мантиғидан келиб чиқиб иш юритилса, яъни светофор чироғининг ишорасига риоя қилинмаса, машина ҳайдовчилари ҳам худди шундай йўл тутишлари мумкин. Бир кун эмас, бошқа бир кун йўл қоидабузарлиги одамларнинг ҳалокатига олиб келиши мумкин. Халқимизда ҳам бу ҳақда «Кўза кунда эмас, кунида синади» деган ҳикмат бор. Ҳар қандай ҳолларда ҳам қонунбузарлик яхшиликка олиб бормайди, деб танбеҳ берибди гид. Демак ҳақиқий ҳуқуқий давлатда қонун ҳамма ҳурмат қиладиган эзгу қадрият каби эъзозланар экан.

Қонунга итоаткорлик — ҳуқуқий давлатнинг асосий тамойилларидандир. Ҳуқуқий давлат битта ҳокимиятдан ташкил топади, унинг ҳукмдори битта бўлади. Бу ҳукмдор — қонундир. Қонунга барча мансабдор шахслар ҳам, барча фуқаролар ҳам бирдай бўйсунадилар. Айни шу қоида билан барчанинг қонун олдидаги тенглиги таъминланади. Худди шу билан давлат хизматчисининг ҳам қадр-қиммати улуғланади, яъни у қонун, ҳуқуқ бўйича бажарилиши лозим бўлган барча мажбуриятларини удалашга масъулдир.

Давлат хизматчисининг мажбуриятлари доираси норматив ҳужжатлар билан белгилаб қўйилган. Унинг хизмат мажбуриятларидан ташқари бажариши лозим бўлган бурчлари инсоний ҳаёт кечиришнинг оддий қоидалари билан мутаносиблаштирилади. қонун барча ҳолатларда ўзаро хизмат муносабатларида юз бериши мумкин бўлган суиистеъмолни истисно этади, шунингдек у инсон ҳуқуқлари ва эркинликларига, одамлар, мансабдор шахслар ўртасидаги ўзаро муносабатларда демократия талабларига оғишмай риоя қилишни таъминлайди.

Қонунга бўйсуниш юксак ҳуқуқий онглилик, жамият ва давлат манфаатларини чуқур тушуниб етиш, ижтимоий бурч, яъни, ўз қилмишлари учун давлат олдида жавобгарлик туйғуси билан узвийдир. Ҳар бир қонунга итоаткор фуқаро қонунларнинг талаблари жамиятнинг юксак манфаатларини ифода этишини, ҳуқуқий қонунларга риоя қилиш фақат халқ манфаатларига эмас, балки унинг ўз манфаатларига ҳам хизмат қилишини яхши тушунади. Мазкур маънода қонунларга итоат қилишни халқ бирлиги ва куч-қудратининг манбаи деб аташ мумкин.

Қонун одамларни бирлаштиради, қонунларни бузиш эса ҳуқуқбузарни қонун доирасидан ташқарига чиқариб қўяди. Албатта, қонунларни бузиш билиб ва билмай, эҳтиётсизлик оқибатида ҳам содир этилади. Ҳуқуққа хилоф хатти-ҳаракатлар ҳуқуққа зид қилмишларда, шунингдек ҳуқуққа зид бўлган ҳаракатсизликларда ҳам намоён бўлиш ҳоллари учрайди. Конституция барча фуқаролардан Асосий қонунда мустаҳкамланган ўз мажбуриятларини оғишмай адо этишни талаб қилади. Конституция ва қонунларга риоя қилиш, бошқа кишиларнинг ҳуқуқ, эркинликлари, қадр-қиммати ва шаънини иззат-икром қилиш Республика тарихий, маънавий ва маданий меросини асраб-авайлашда иштирок этиш, атроф-муҳитга эҳтиёткорлик ва эъзоз билан муносабатда бўлиш, қонун билан белгиланадиган солиқлар ва маҳаллий йиғимларни ўз вақтида тўлаб туриш, Ўзбекистон Республикасини ҳимоя қилиш ва ҳоказолар мазкур бурчлар сирасидан жой олган мажбуриятлардандир.

Фақат кишиларнинг ахлоқий қадриятлари эмас, балки жиддий ҳуқуқий тарбия, Ватанга муҳаббат, жамият фаровонлиги учун ғамхўрлик, ижтимоий ва давлат манфаатлари учун қайғуриш ҳам қонунга итоаткорлик заминидаги муҳим тамойиллардандир. Қонунга итоаткорлик ақл-идрок, виждон, ички эътиқод маҳсули бўлиб, инсоннинг бундай олийжаноб фазилати ҳар қандай шароитларда ҳам, ҳар қандай йўллар билан қувватланиши, тарбияланиши ва рағбатлантирилиши даркор. Жамият аъзоларининг аксарияти қонунларга онгли равишда қанчалик оғишмай риоя қилса, мазкур жамиятнинг ҳуқуқийликка яқин эканлигига уларнинг эътиқоди қанчалик мустаҳкам бўлса, шунчалик юртимизда инсон ҳуқуқлари ва демократиянинг пойдор тамойиллари кучли равишда кафолатланган бўлади.

Жамият ва давлатнинг порлоқ истиқболи қонунлар ва қонунларга бўйсунадиган фуқароларнинг яқиндан ҳамкорлигида, жамиятимиз барча аъзоларининг қонунларни оғишмай ижро этишида, инсоний демократик жамиятда халқчиллик ғояларининг тантанасидадир.

Жаҳон маърифийлиги ютуқларидан ижодий сабоқ олиб, ўрганиб, ўз давлатчилиги тарихининг бой меросига таяниб ҳуқуқий давлат қуришга азму-қарор қилган ўзбек халқи, Ўзбекистонда яшайдиган барча миллат ва элатларнинг давлатчилиги қонунга итоаткорлик тамойилининг юксак самарасига ишонади ва унинг тақдирилодмон талаблари бекаму-кўст бажарилишини таъминлайди.

Убайдулла ТОЖИХОНОВ,
ҳуқуқшунослик фанлари доктори.

МУКОФОТ – АМИР ТЕМУР ЖАМҒАРМАСИГА

Республикамиз бўйлаб қанот қоқаётган «Ўзбекистон — Ватаним маним» қўшиқлар кўрик-танлови Қашқадарё вилоятининг шаҳар ва қишлоқларида ҳам катта кўтаринкилик билан ўтаётир.

Вилоятнинг кўрик Муборак туманида бўлиб ўтган кўрик-танловнинг дастлабки беллашувларида тумандаги деярли барча муассаса ва ташкилотлар, корхоналарнинг вакил-лари иштирок этдилар. Ушбу туман миқёсида бўлиб ўтган танловда эл назарига тушган, иқтидорли санъаткор, туман мудофаага кўмаклашувчи «Ватанпарвар» ташкилотининг раиси Абдурашид Ўринов ғолибликни қўлга киритди. У ижро этган шоир Очил Тоҳиров билан бастакор Раҳимжон Комилжонов томонидан ҳамкорликда яратилган «Ўзбекистон жони-таним» қўшиғи ҳакамларнинг ҳам, томошабинларнинг ҳам олқишига сазовор бўлди.

Шундай қилиб, ҳаваскор — санъаткор Абдурашид Ўринов кўрик танловнинг вилоят миқёсида ўтадиган беллашувларида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритди.

Кўрик-танлов ғолибига етти минг сўм миқдорида пул мукофоти берилган эди. Ғолиб санъаткор берилган мукофотни Амир Темур жамғармаси ҳисобига ўтказишга қарор қилди.

П. ГАДОЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

• Ишлаган қараб қолмайди

ХАСТАЛАРГА ШИФО, ТАДБИРКОРГА ДАРОМАД

СИРДАРЁ туманидаги «Малик» ширкатлар уюшмаси ҳудудида жойлашган маъданли сувга аҳоли қўл-бет ювишдан ташқари идишларда уйларига олиб кетарди.

Кейинчалик бу маскан қаровсизлик туфайли хароб аҳволга тушиб қолганини кўрган Шевкат Алиев шу жойда кичик хусусий корхона очиш, одамларни шифобахш сув билан таъминлаш ташаббуси билан чиқди. Аммо ҳолва деган билан оғиз чучимади. Кичик корхонанинг талай ташвишлари, ташкилий ишлари бўлади. Шевкат Бекирович бу ташвишлардан чўчимади. Унинг ёнига ўзига ўхшаган ғайратли ва ишбилармон кишилар қўшилди. Ниҳоят, «Ситора»да дастлабки маҳсулот ишлаб чиқарила бошланди.

— Ускунани Россиянинг Санкт-Петербург шаҳридан харид қилганмиз. Кичик корхонамизда соатига 6 минг шиша маъданли сув ишлаб чиқарилади, — дейди цех бошлиғи Мўминжон Пўлатов. — Ҳозирча маҳсулотни мол айрбошлаш ҳисобига сотмоқчимиз. Сабаби — корхонамизда шиша идишлар тақчил. Қувасойдаги завод билан шартнома туздик. Кейинчалик маҳсулотларимизни нақд пул ва пул ўтказиш йўли билан харидорларга етказиб берамиз. Бугунги кунда корхонада 22 нафар малакали ишчи-хизматчи меҳнат қилаяпти. Улар Тошкент шаҳридаги минерал сувлар ишлаб чиқарадиган заводда тажриба орттириб келишган.

Мутахассисларнинг фикрига қараганда «Ситора» хусусий кичик корхонаси маъданли сувларининг шифобахшлиги Қримдаги сувлардан асло қолишмайди. Бу сувлар сурункали ошқозон яллиғланиши, жигар ва сийдик йўллари хасталикларини даволашда қўл келмоқда.

Ҳисоб-китобларга қараганда корхона узлуксиз ишлаб турса, икки йил ичида давлатдан олган 4 миллион 607 минг сўм қарздан батамом қутулиб, фақат фойда ҳисобига фаолият юритади.

А. ХОНИМҚУЛОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

• Санъат олами

ХЎЖАЛИКДА КИНОСТУДИЯ

Хива туманидаги Р. Мадаминов номли жамоа хўжалигида Хоразм ҳужжатли, бадиий ва видеофильмлар студияси иш бошлади.

Унга Худойберган Девонов номи берилиши бежиз эмас. Сураткашлик ва тасвирчилик фаолиятини асримиз остонасидаёқ бошлаган Х. Девонов ўзбек киносининг шаклланиши ва ривожланишига баракали улуш қўшган.

Янги ижодий маскан таниқли кинохужжатчи, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби Сомий Давлатовнинг саъй-ҳаракатлари туфайли ташкил топди. Жамоа хўжалиги бошқаруви эса ижодий жамоа учун ўз ҳудудидан кўркам боғ ва муҳташам бино ажратиб берди. Киноижодкорлар учун бериладиган маошни ҳам, бошқа жорий сарф-харажатларни ҳам ўз зиммасига олди. «Хоразм сув қурилиш», «Хоразм давлат хўжаликлари қурилиши трестлари», «Урганчтрансгаз» корхонаси, вилоят автойўллар қурилиши ва таъмирлаш бошқармаси ижодий жамоага ҳомийлик қилмоқда.

Янги киностудия турли мавзуларда фильмлар яратиш юзасидан ҳозирнинг ўзидаёқ кўплаб буюртмалар олди.

А. СОБИРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

• СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ •

Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистонда футболни ривожлантиришнинг ташкилий асослари ва принципларини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» қароридан келиб чиқадиган вазифалар ҳақида гаплашиб олиш учун Бухоро шаҳар ҳокимлигида футбол мухлисларининг катта гуруҳи, «Нурафшон» ва «Ситора» жамоалари аъзолари, мураббийлар, спорт жамоатчилиги вакиллари учрашдилар.

«ИШҚИБОЗЛАР КЛУБИ»

Йиғилишда шаҳар футбол «Ишқибозлар клуби» ҳам тузилди. Хўш, бу клуб нимага қодир, бизга нима бериши мумкин? У командалар билан ишқибозлар ўртасидаги алоқаларни йўлга қўяди, стадионларда ишқибозлик маданиятини, соғлом турмуш тарзини тарғиб қилади, жамоатчилик эътиборини футболни ривожлантириш билан боғлиқ муаммоларга қаратибгина қолмай, уларни ҳал этиш йўлларини излайди.

Бундай клублар вилоятнинг бошқа шаҳар ва туманларида ҳам ташкил этилса, айни муддао бўларди.

Маннон ОТАБОЙ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Янгиқўрғон туманидаги Ҳошимжон Нажмиддинов номли 16-ўрта мактаб тумандаги энг яхши таълим-тарбия масканларидан ҳисобланади. Ҳозир мактабнинг барча синфхоналари компьютерлаштирилган. 18 та турли тўгараклар фаолият кўрсатмоқда. Бу эса пухта билим олишига, уларнинг туман, вилоят, республика фан олимпиадаларида муваффақиятли иштирок этишларига сабаб бўлмоқда.

СУРАТДА: мактаб директори, 1-тоифали математика ўқитувчиси Бурузвон Фармонова ўқувчилар билан машғулот ўтказмоқда.

Тоҳиржон Ҳамроқул олган сурат.

САВДО-КЎРГАЗМАСИГА МАРҲАМАТ!

Шу йил 15-16 март кунлари «Ўзмаҳаллийсаноат» ҳиссадорлик жамияти биносида «Маҳаллий саноат» давлат корпорациясига қарашли ишлаб чиқариш корхоналарида тайёрланган халқ истеъмол молларининг улгуржи савдо-кўргазмаси ўтказилади. Сиз бу ерда юқори сифатли халқ истеъмол молларини 1996 йил давомида етказиб бериш бўйича шартномалар тузишингиз мумкин.

Манзилимиз: Тошкент шаҳри,
А. Қодирий кўчаси-7а уй.
Телефон: 39-42-02.

TASHKOCAUTO

GOOD YEAR маркали жаҳонга машҳур шиналар:
175 70 R 13 (бахоси 60 доллардан)
185 70 R 13 (бахоси 65 доллардан)
Аккумуляторлар:
6 СТ 55 (бахоси 50 доллардан)
6 СТ 60 (бахоси 55 доллардан)
"ТАШКОЧАВТО"
ўзбек-турк қўшма корхонасининг Тошкентдаги омборидан сотилади.
Сўмларда тўлаш тартиби Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг курси бўйича.
Тўлов шакли хохишига қараб.
Манзил: Тошкент ш., Ойбек даҳаси,47.
Телефонлар: 54-99-27,54-83-98.
Факс: 89-13-61.
"ТАШКОЧАВТО" ЎЗБЕК-ТУРК ҚЎШМА КОРХОНАСИ

TashAfinAl

1996 йил 1 мартда Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида давлат рўйхатидан ўтгани ҳақида 000582 рақамли гувоҳнома олган

"ТашАфинАл"
ўзбек-кипр қўшма алоқа корхонаси
ўз фаолиятини бошлайди:
- Ўзбекистон Республикаси алоқа корхоналари эҳтиёжларини қондириш учун ЦКМ-30 узатиш тизими аппаратлари ҳамда бошқа замонавий телекоммуникация ускуналарини ишлаб чиқариш;
- ишлаб чиқарилган маҳсулотларни ички ва ташқи бозорларда сотиш;
- оммавий талаб юқори бўлган халқ истеъмоли молларини ишлаб чиқариш ва сотиш;
- юридик шахс ва фуқароларга илғор технологиялар даражасида алоқа сервис хизмати кўрсатиш ва уни ривожлантириш.

Ўзбекистон Республикаси Алоқа вазирлиги ва Кипрнинг
"NUSWIFT SERVICES LTD"
фирмаси "ТашАфинАл" ҚКнинг муассислари ҳисобланадилар. Уларнинг ҚКнинг низом фондига қўшган салмоқли бадаллари алоқа техникаларини ишлаб чиқариш, филиал ва пунктлар тармоғини ривожлантириш, комфорт хизмат кўрсатиш ишларини кенг кулоч ейдириш имконини беради.

"ТашАфинАл" ҚК Ўзбекистон телекоммуникация тармоғини мамлакат ҳукумати тасдиқлаган Миллий дастур базасида ривожлантириш ва модернизациялаш соҳасидаги амалий ишларга фаол қўшилади.

Бизнинг манзил:
Тошкент ш., Парк кўчаси, 1.

"ТашАфинАл" ҚК дирекцияси.

· АМИР ТЕМУР ТАВАЛЛУДИНИНГ 660 ЙИЛЛИГИ ТАНЛОВИГА

АЙНАН ПАРИЖДАН

Ўзбекистоннинг Франция Республикасидаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси, бир вақтда мамлакатимизнинг ЮНЕСКОдаги вакили профессор Акмал САИДОВнинг туркум мақолаларида бобоколонимиз Амир Темур ҳаёти фаолиятини чет элларда ўрганилиши янги маълумотлар воситасида таҳлил қилинади. Улар билан танишиб Соҳибқирон шахси Европа илмий жамоатчилигини кўп йиллардан буён қизиқтириб келаётганига ишонч ҳосил қилиш, шунингдек, нуқтаи назарлар ҳам бир хил эмаслигини тушуниб етиш мумкин.

Қуйида эълон қилинаётган суҳбатда ҳам француз олими мавзуга энг юқори талаблар билан муносабатда бўлади, ишончли далилга эга бўлмаган ҳар қандай мулоҳазани рад этади. Гарчи мунозарали ўринлар бўлса-да, бобокалонимизга дунё афкор оммаси нечоғлик қизиқиш билан қарашини тасаввур қилиш учун бу фикрлар билан танишиш анча мароқли. Қолаверса, Люсьен Керен мавзуга холисона ёндошиб тўғри хулоса чиқаришга интилиб келган олим. Унинг илмий йўналишини ўзгартириб, бутун ҳаётини Амир Темур даврини ўрганишга бағишлагани ҳам айни фидойилик, ибратли воқеадир. У 1920 йилда Франциянинг Страсбург шаҳрида таваллуд топган. Асли мутахассислиги — ершунос-биохимик. 1941—1946 йилларда Франциянинг машҳур Пастер университетида стажёр ва ассистент бўлиб ишлаган. 1951 йилдан бери Париж университетининг докторидир..

Кўп йиллар давомида француз техникавий ёрдами ва Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг ривожланиш дастури доирасида эксперт ва маслаҳатчи сифатида Л. Керен дунёнинг бир қанча мамлакатларида ишлаган. Жумладан, Въетнам, Бенин, Марокаш, Бразилия, Ливанда фаолият кўрсатган. Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг маслаҳатчиси бўлиб Португалияда хизмат қилган.

Марокашда ер химияси ва сув муаммолари лабораторияси раҳбари бўлган даврида, 1961 йилда Мирзачўлни ўзлаштириш суръатлари билан танишиш мақсадида Ўзбекистонга ташриф буюради. Бу сафар профессор Л. Керен ҳаётида бурилиш нуқтаси эди. Самарқандда бўлиб, меъморий обидаларни зиёрат қилгач, бу мўъжизаларнинг ижодкорлари ҳаётига қизиқиб қолади ва шу пайтдан бошлаб ўз ҳаётини Амир Темур шахси ва Темурийлар сулоласи тарихини ўрганишга бағишлайди.

Профессор Л. Керен Париж Шарқшунослик уюшмаси аъзоси ва «Темурийлар тарихи ва санъатини ўрганиш ва француз-ўзбек маданий алоқалари уюшмаси»нинг раиси ва шу «Уюшма» «Темурийлар» журналининг муҳарриридир. Унинг энг асосий китобларидан бири «Соҳибқирон салтанати» илк бор 1978 йилда босилиб чиққан. Яна йирик асарларидан бири «Темур даврида Самарқанд йўли» (Париж, 1990) ЮНЕСКОнинг «Ипак йўли — мулоқотлар йўли» дастури доирасида тайёрланган.

Л. Керен «Амир Темур» номли икки қисм, олти пардали пьеса ҳам яратган. Унинг Амир Темур тўғрисидаги Оврупо манбалари ҳақидаги бир қатор мақолалари ҳам диққатга сазовордир.

ТЕМУРХОНЛИК МУЛОҚОТЛАРИ

АМИР ТЕМУР ФРАНЦУЗ ОЛИМИ НАЗДИДА

А. САИДОВ: Тарихий воқеалар ва тарихий шахслар, улар хоҳ узоқ ўтмишга, хоҳ яқин даврга таалуқли бўлсинлар, улар ҳақида ёзиш ниҳоятда мураккабдир. Жаҳон тарихидаги буюк сиймолардан бири, Марказий Осиё халқларининг иқтисодий, сиёсий ва маънавий тараққиётига улкан ҳисса қўшган улуғ давлат арбоби ва музаффар саркарда, шарқ меъморчилиги, илму фан ва маданият ҳомийси бўлмиш ҳазрати Амир Темур тўғрисида холисониллло ёзиш эса минг чандон оғирроқдир. Лекин шунга қарамасдан, Сиз, ҳурматли профессор, «темуршунослик» мавзуига қўл ургансиз. Бунинг сабаби нимада ва Сизни бобокалонимиз ҳақида кўп йиллар мобайнида тадқиқотлар олиб боришга нималар ундади?

Л. КЕРЕН: Жуда тўғри. Ўтмишда яшаб ўтган тарихий шахсларнинг ҳаёти ва фаолиятларини асосли равишда талқин қилиш жуда қийин. Зеро, бу ишни ўша замон руҳида, улар яшаган давр урф-одати, эътиқоди ва ҳис-туйғуларини эътиборга олиб адо этишга ҳаракат қилиш даркор.

Яна бир томони, очиғи Темурбекка келганда қарама-қарши далилларга асосланган ҳужжатларгина мавжуд, холос.

Темур ва Темурийлар сулоласи ҳаётини ўрганишга киришишдан аввал мен шахсларнинг мозий йўриғини ўзгартиришга қодир эканини исботлаган буюк музаффарларнинг таржимаи ҳолларини ўқишни ёқтирар эдим. Бу борада, айниқса, буюк Искандар, Ганнибал, Цезар, Атилла, Чингизхон, Наполеон кабиларнинг ҳаёти ҳақидаги китобларни ўқиб чиққан эдим.

Темур тўғрисидаги ондасонда учраган маълумотлар менга кам туюлар ва кўлами тор кўринар эди. Ниҳоят, мен, аслида камтарин, деярли бутун Осиёни эгаллаган, ҳеч қачон мағлубият кўрмаган, ажойиб меъморий ёдгорликлар қурдирган ва бутун Оврупога хавф солиб турган Боязидни мағлуб этган инсонни яхшироқ англаш истагида ёзилган барча нарсаларни қидириб топишга жазм этдим.

Парижда яшаётган Темурбек авлодидан бўлмиш Исломбек Худоёрхон ўғли билан танишиб қолдим ва бу ажойиб зиёли киши билан дўстлашиб кетдим. У менга Темурийлар маданиятининг инқирозига гувоҳ даврлар ҳақида сўзлаб берди ва тадқиқотларимни давом эттиришга ундади.

Лекин Темур таржимаи ҳолини ёзишга мени ундаган яна бир нарса 1961 йилда Самарқандда бўлганим ва Темурийлар ёдгорликларига маҳлиё бўлган онларим бўлди. Менга айниқса ёққани ва ҳануз қалбимни ром этиб тургани Гўри Амир мақбараси бўлди. Самарқандда ўтган бир ой ичида тез-тез уни томоша қилишга бориб турдим. Менга шу нарса аён бўлдики, кўплаб санъат шоҳасарларини қурдирган инсон, баъзи таржимаи ҳолларда тасвирланганидек, «ёввойи ва вайроначи истилочи» бўлиши мумкин эмас.

Ўз олдимга Темурбекнинг ҳаққоний таржимаи ҳоли ҳақида асар ёзиш ва чоп эттириш вазифасини қўйдим. Бу режам Гўри Амирда туғилди. Оврупога қайтгач, ишга киришдим ва кейинги йиллар ичида бу мавзу бўйича ўқиганларим менга режамни амалга оширишга имконият берди. Темур даҳшатли саркарда, шу билан бирга буюк ташкилотчи, санъаткор ва олимлар раҳнамоси, мозий йўриғини ўзгартира олган шахсларга хос сеҳрга эга бўлган кишидир.

Бир неча ун йил давомида Темур ҳаёти ва фаолиятини ўргандим ва 1978 йилда унинг таржимаи ҳолини, сўнгра 1990 йилда Руи Гонсалес де Клавихонинг Темур саройига қилган ташрифи ҳақидаги изоҳли асарни, Темурийлар мавзусига бағишланган бир неча мақолаларимни чоп эттирдим. Ҳозир ҳам Темур тўғрисидаги тадқиқотларимни давом эттирмоқдаман.

Темурийлар даври тарихчилар, файласуфлар, иқтисодчилар, илоҳиётчилар ва ҳарбийлар учун ҳали-бери туганмас ва сермазмун бир мавзудир, зеро Темур фаолияти мазкур соҳаларнинг барчасини кенг қамраб олган.

А. САИДОВ: Чиндан ҳам Соҳибқирон янги бутун бир тарихий даврни, яъни Шарқ уйғонишининг иккинчи босқичини яратган жаҳоншумул шахс (Шарқ уйғонишининг биринчи босқичи IX асрнинг иккинчи ярмидан то XIII аср — мўғуллар истилосигача бўлган даврни ўз ичига олади). Шунинг учун «Темурийлар Ренессанси», яъни Амир Темур ва Темурийлар сулоласи даврида Марказий Осиё, умуман жаҳон цивилизациясига қўшилган улкан ҳисса ҳақида гапириш мумкин.

Л. КЕРЕН: Темурийлар ёдгорликлари Шарқда меъморчилик ва наққошчилик санъатининг юксак чўққисидир. Бутун Осиёнинг энг яхши наққошларини Самарқандга йиғиб, уларни ўз салтанатидаги уста ва наққошлар билан биргаликда ишлатиб, Темур шу ёдгорликларни яратган. Темур даврининг санъат намуналарини унинг ворислари, айниқса, Мирзо Улуғбек, кейинчалик эса бошқа авлодлари давом эттирганлар.

А. САИДОВ: Амир Темур тарих бунёдкори бўлган. У буюк меъморчилик ёдгорликларини барпо этган, улкан боғу-роғлар яратган, сув иншоотлари қурдирган, шаҳар ва қишлоқларни тиклаган. Соҳибқирон шундай деган: «Бизнинг куч-қудратимиз ва кароматимизга шубҳалангандар иморатларимизга назар этсинлар». Таниқли академик В. Бартольд таъкидлаганидек, «мусулмон меъморчилигидаги энг яхши давр Темур ва унинг авлодлари номи билан боғлиқ». Испан Элчиси Руи Гонсалес де Клавихо Шаҳрисабздаги Оқсаройнинг гўзаллигидан ҳайратланиб, «ҳатто моҳир усталари билан жаҳонга машҳур бўлган Парижда ҳам бу иш жуда гўзал ҳисобланган бўлур эди», — деб ёзган.

Л. КЕРЕН: Темурийлар санъати бошқа санъат шакллари билан уйғунлашиб кетган. Чунки Темур Самарқандга Марказий Осиё ва Ўрта Шарқ мусулмон юртларининг рассом, ёзувчи ва кулолларини ўз салоҳиятларини ишга солишга ва шогирдлар етиштиришга чорлаган эди.

Уларнинг асарларидан кўплари йўқолган, лекин бизгача етиб келганлари (ва бахтга қарши жаҳон бўйлаб тарқаб кетганлари) жуда юқори даражадаги асарлар сифатида тан олинган.

А. САИДОВ: Темурийлар даври бутун инсониятга Мирзо Улуғбек, Мир Алишер Навоий, Мирзо Бобур, Камолиддин Беҳзод, Хондамир, Абдураззоқ Самарқандий, Ғиёсиддин Жамшид Коший, Қозизода Румий, Али Қушчи, Мирхонд, Атоий, Саккокий, Лутфий каби алломаларни берган. Улар ўз фаолиятлари, ёзган асарлари билан башарият маънавияти хазинасига салмоқли ва муносиб ҳисса қўшганлар.

Л. КЕРЕН: Ҳа, Темур авлодлари деярли барчаси зиёли ва мусаввир кишилар бўлиб, форс миниатюрачилик санъатини тан олиб, уни янгилаб ва бойитиб «Темурийлар уйғониш даври» деб аталиши ва юксакликка кўтарилишига ўз ҳиссаларини қўшганлар. Темурийлар сулоласи жаҳон санъати ривожига салмоқли улуш қўшганлардан биридир.

А. САИДОВ: Темуршуносликдаги энг катта муаммолардан бири — бу манбалар муаммосидир. Соҳибқирон тўғрисида ҳам Шарқда, ҳам Ғарбда жуда кўп асарлар битилган. Бу улуғ зот шахси ҳозирги кунда ҳам тадқиқотчилар диққат-эътиборини тортиб келмоқда. Аммо бу борада яратилган ҳамма тарихий солномаларни, илмий асарларни, бадиий китобларни бир хилда баҳолаб бўлмайди. Шундай эмасми?

Л. КЕРЕН: Темурбек шахси ва «Тузуклар»ига келганда энг мушкули (аслида барча тарихий таржимаи ҳолларда ҳам) уларни ўша давр руҳида ўрганишдир. Темур таржимаи ҳоли яна шу билан мураккабки, у ноёб, ўта қобилиятли, турли (ҳарбий, бошқарув, санъат ва сиёсат) жабҳаларда фаолият кўрсатган шахс. Агар унинг камтаринлигини ва ўша Мовароуннаҳрдаги тахт учун шиддатли курашлар даврида ҳукмдорликни қўлга киритишда қанчалик куч сарфлаганини олиб қарайдиган бўлсак, ўзининг барча режаларини амалга оширишдаги зафарлари мўъжизали кўринади. Бунда ўтмишдаги воқеа ва шахслар ҳаётидан намуналар келтириш ва қиёслашга асосланган тарихчилар эътиборини тортадиган алоҳида бир ҳолат бор.

Ваҳоланки, Темурбек — беқиёс, унинг қиёси йўқ. Агар унинг тарихининг ашёвий томонларини турли мамлакат солномачилари тузган ҳужжатлар туфайли билсак, унинг ҳукмдорлиги, ўзининг башорат қилиш қобилияти, зукколиги ва кучли иродаси билан дўст ва мухолиф кишилар ҳамда воқеаларни идора қилиш қобилияти сирлигича қолади. Унинг идора қилиш қобилияти XV асрдан бери тарихчиларни чалғитиб, унинг ҳукмдорлик ва музаффарлигидаги жумбоқларга ечим тополмаган таржимаи ҳол муаллифларни бездириб келмоқда. Ҳатто йирик француз тарихчиси Рене Груссенинг «Саҳро Соҳибқирони» номли катта асарида Темур ҳақида бемантиқ жумлалар учрайдики, улар Темур шахсини асослашда тарихчилар олдидаги говларни эслатади.

А. САИДОВ: Албатта, тарихийлик тамойили, аваламбор, Амир Темур ва Темурийлар даврида ёзилган манбаларга таяниб тадқиқот олиб боришни тақозо этади. Бу — табиий, албатта. Аммо бу борада бир қатор қийинчиликлар учрайди. Масалан, тарихий солномаларни излаб топиш, уларни атрофлича ўша замон руҳида таҳлил қилиш, бир хил тарихий воқеалар бўйича турли муаллифлар далилларини қиёслаш, тил муаммоси кабилар.

Л. КЕРЕН: Ҳа, XIV, XV ва XVI асрларга тегишли маълумот ва ҳикоялар мавжудки, улардан манба сифатида фойдаланиш учун уларни фақат танқидий кўз билан ўқиш керак. Ҳақиқатда, бу матнлар, ҳатто ўша давр гувоҳларига тегишли бўлса ҳам, беҳисоб қарама-қарши фикрларга бой.

А. САИДОВ: Булардан асосийси «Зафарнома» номи билан машҳур тарихий солномалардир.

Л. КЕРЕН: Тўғри. Бу асосий манба ўша давр, кишилар, мамлакатлар, воқеалар, жанглар, урф-одатлар ва ҳакозолар ҳақидаги қимматбаҳо маълумотларга бой асардир. Лекин у Темур авлодларига хушомад маъносидаги қасидадир. Ёдимизда, биринчи Низомиддин Шомийнинг «Зафарномаси» Темур замонасида битилган, лекин Темур томонидан рад этилган асар.

Иккинчиси, Шарофуддин Али Яздийнинг Темур набираси Иброҳим ҳукмронлиги даврида ёзилган бўлиб, биринчисидан такомилроқ. Лекин буниси тугалланмаган бўлса-да, XV асрдан кейинги тарихчилар томонидан кенг фойдаланилиб келинган манбадир. Аслида, шу асар Темурнинг барча таржимаи ҳолларига асосий манба бўлиб келган. Лекин унинг тарихчилар томонидан фойдаланишда давр руҳи ва қаламкашларнинг Темурийлар олдида қилган хушомадгўйликларини назарда тутмоқ керак.

Масалан, «Зафарнома» Темур наслини батафсил зикр қилиб, то Чингизхоннинг ўзига олиб бориб тақайди. Ваҳоланки, Темурнинг ўзи ҳеч қачон бунга интилган эмас. У Чингизхон авлодидан бўлмиш бир маликанинг хўжаси сифатида «Кўрагоний» номи билан қаноатланган.

Бундан ташқари «Зафарнома»да катта таассурот қолдириш учун жангчилар ва қурбонлар сони бўрттириб кўрсатилган. Мисол учун Деҳли учун бўлган жанг тафсилотларини кўрсатиш мумкин. Лекин бошқа ўша давр солномачиси Арабшоҳ ўз китобида бу ҳақда оғиз очмайди.

«Зафарнома» Темурбек давлатининг қудрати ва равнақининг инқирозга юз тутишини хотиржамликка ва малика бўлган собиқ раққоса Шодимулкнинг ёвуз ниятларига боғлайди. Шодимулк эри Халил Султонни Темур Самарқанд саройида тўплаган хазинани талон-торож қилишга ундайди. Бу эса давлатнинг емирилишига олиб келади. Бу жуда содда ва ишончсиз талқин бўлиб, менимча, инқирознинг кўп сабабларидан асосийси салтанат таянчи Темурбекнинг ўлимидир.

А. САИДОВ: Сиз эслаган, Соҳибқирон даврида ёзилган ва ҳозирги кунгача асосий тарихий манбалардан бири — бу Ибн Арабшоҳнинг «Ажойиб ал-мақдур фи тарихи Таймур» (Темур тарихида тақдир ажойиботлари) асаридир. Бу китоб «Буюк Темур тарихи» номи билан 1658 йилдаёқ П. Ватье томонидан француз тилига таржима қилинган.

Л. КЕРЕН: Тўғри, Арабшоҳ таржимаи ҳоли мавжуд. Аммо у Темурнинг салбий тасвирини берувчи асардир. Лекин сурриялик ёзувчи Арабшоҳ Темур вафоти пайтида эндигина 12 ёшда Самарқандда банди эди, ўз асарини анча кейин, Усмоний шоҳлардан бирининг саройида бўлган даврида ёзади ва, шубҳасиз, ўз хўжасига ёқиш учун Боязидни енгган шахс хотирасини камситишга мажбур бўлган. Лекин китоб охирига қўшимча қилинган бир бобида, Темур шахсини тасвирлаб, Арабшоҳ унга давлат ташкилотчиси, олим ва рассомлар раҳнамоси сифатида тўғри баҳо берган.

А. САИДОВ: Амир Темур тўғрисидаги эътиборга лойиқ яна қандай Шарқ манбалари ҳақида гапириш мумкин?

Л. КЕРЕН: Темурбек замондоши, иқтидорли солномачи, адиб Ҳофизи Абрў асари бор. Темур ва унинг сарой аҳли ҳақидаги бу қимматбаҳо асар бизгача қисман етиб келган, асосий қисми топилмаган ва чоп этилмаган. Ундан олинган парчалар кейинги тарихчи Абдураззоқ Самарқандийнинг китобида учрайди. Лекин Ҳофизи Абрў асарининг асосий матни Темурийлар ҳақидаги асарлар рўйхатида йўқ.

А. САИДОВ: Ғарбда энг машҳур тарихий манба бўлиб Кастилия қироли элчиси Руи Гонсалес де Клавихонинг «Самарқандга, Темур саройига саёҳат кундалиги»дир.

Л. КЕРЕН: Ҳақиқатдан ҳам, элчи Клавихоннинг асари ўта қимматбаҳо манба. Темур замонасининг бевосита христиан оврупалик гувоҳи жуда аниқлик билан ёзади, лекин фақатгина Темур ҳаётининг сўнгги даврларинигина қамраб олган.

А. САИДОВ: Амир Темур «Тузуклари» хусусида нима дея оласиз?

Л. КЕРЕН: Темур «Тузуклар»ига келсак, гўё олдимизда ўзгалар қўли билан ёзилган ҳужжат тургандек туюлади.

Умуман, Темур ва унинг салтанати ҳақидаги манбалардан танқидий руҳда, қиёслаб фойдаланиш даркор. Шуни унутмаслик керакки, Темур давридаёқ бу манбалар бир-бирига тескари эди. Темур ва унинг салтанати ҳақидаги турли босма манбаларда сочилиб ётган маълумотлар нисбатан қисқа ва алоҳида воқеаларга бағишланган. Улардан баъзиларининг рўйхати менинг икки китобимда ва Жан Убеннинг 1963 йил «Студиа Исламика» журналида чиққан «Темур шаҳарларни қандай оларди» номли ажойиб мақоласида берилган.

Кўриниб турибдики, ҳали бу соҳада анча иш қилиш мумкин. Айниқса, тадқиқот олиб бориш ва Темурбекка бағишланган, ҳали йўқ бўлишга улгурмаган шарқ қўлёзма матнлар нусхаларини ўрганиб чиқиш керак.

А. САИДОВ: Амир Соҳибқирон инсоният тарихидаги энг буюк ҳарбий саркардалардан биридир. Улуғ зотни ҳам очиқ жангларда, ҳам пинҳона йўллар билан енгмоқчи бўлганлар. Аммо Амир Темур ўнлаб жангларда ғолиб бўлиб, бирор марта мағлубиятга учрамаган. Соҳибқироннинг музаффар саркардалигининг сирлари нимада деб ўйлайсиз?

Л. КЕРЕН: Мен Темурнинг енгилмас бўлганлигининг асосий сабаби унинг ўз навкарлари содиқлигига эришганлигида деб ўйлайман. Унинг навкарлари асли, Марказий Осиё халқлари орасида кўпчиликни ташкил қилган кишилар каби Темурга қўшилгунга қадар рўшнолик кўрмаган, кўчманчи, чўпон, овчи, деҳқон, баққол, косиб, сарбон, аскар, адиб ва ҳакозо бўлган кишилар бўлиб, сўнг баҳодир, паҳлавон ва ўз Амирига бутунлай содиқ жангчига айланар эди. Улар туфайли Темур ўзининг барча режаларини амалга оширишга ва ҳарбий юришларни қилишга эриша олган.

Навкарлар Темурни ўзларининг доимий музаффар қаҳрамони ва энг доно давлат раҳбари деб билганлар. Уларнинг унга бўлган ишончи шунчалик кучли эдики, ҳатто унинг ногирон бўлиб қолганини, юрганда қўлтиғига кириб суяб юришганини ва отига қўлларида кўтариб олиб бориб миндириб қўяётганларини пайқамай қўйишган эди.

Темурбек ўз даврининг энг кўзга кўринган омилкор саркардаси эди. У душманларининикига қараганда анча камсонли армияси билан, ўз юртидан анча узоқларда, донги чиққан армияларни енгар, қаттиқ мудофаага эга бўлган истеҳкомларни енгиб ўтган. Ўз одамлари устидан маънавий ҳукмрон бўлган Темур беқиёс ҳарбий саркарда бўлганки, Искандар Зулқарнайн ва Наполеон шундай даражага эришганди. У ўз рақибининг нияти ва имкониятларини башорат қила олишга қодир бўлган. Яна шуни қўшимча қилиш жоизки, Темур ҳозирги кунда қўлланилаётган руҳий қурол, яъни рақибига даҳшат сола билишдек ҳарбий омилларни қўллаган.

Темур ўта омилкор одам бўлиб, барча ҳарбий усулларни ўз ўрнида ва вақтида эпчиллик билан қўллай билган. Унинг жиҳатлари кўп бўлган. У ўз аскарлари орасида бўлиб, уларга далда берар, мушкулларидан хабар олар, шахсий намуна кўрсатиб, уларни жангга, ғалабага чорлаган.

Аммо унинг вафотидан кейин давлат тўзиди ва у тузган ажойиб армия ўзга юртлардаги армияларга ўхшаб тарқоқ бир аҳволга тушган. Унинг меросхўрлари боболари ишларини тиклай олмаганлар, унинг ҳарбий зукколиги ва донолиги уларга мерос бўлолмаган.

(Давоми бор).

ФИКР-МУЛОҲАЗАЛАРИНГИЗНИ КУТАМИЗ, АЗИЗ ГАЗЕТХОН!

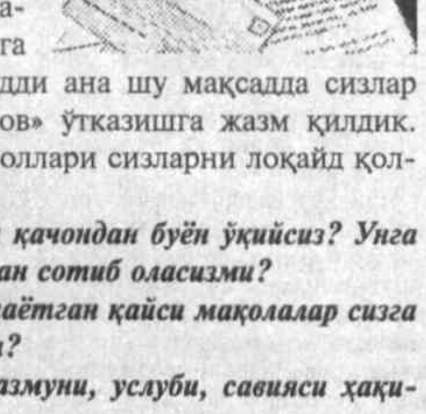

Янги жамият қуриш мамлакатимизда ҳамма соҳалар, жумладан, журналистикада ҳам туб бурилишни тақозо этади. Бу борада «Халқ сўзи» жамоаси ҳам қатор режалар тузди. Аммо сиз азиз газетхонларнинг фикрию таклифлари ушбу режаларни янада тўлдиришга ишончимиз комил. Худди ана шу мақсадда сизлар билан кичик бир «сўров» ўтказишга жазм қилдик. Ўйлаймизки, унинг саволлари сизларни лоқайд қолдирмайди.

1. Сиз «Халқ сўзи»ни қачондан буён ўқийсиз? Унга обунамисиз ёки киоскадан сотиб оласизми?

2. Газетада чоп этилаётган қайси мақолалар сизга маъқул ва нимаси билан?

3. Мақолаларнинг мазмуни, услуби, савияси ҳақидаги фикрингиз.

4. Газета орқали машҳур кишиларнинг қайсилари билан учрашишни хоҳлайсиз?

5. Сизнингча, қайси мавзулар редакция диққат марказидан четда қолаяпти?

6. Газетанинг савиясини янада кўтариш учун нималарга эътибор бериш керак, деб ўйлайсиз?

7. Қайси мавзулар ўқувчиларни кўпроқ қизиқтиради деб ҳисоблайсиз?

Хатларингизни кутамиз. Улар, албатта, газетани янада мазмунли, ранг-баранг, қизиқарли бўлишига ёрдамлашади, деб умид қиламиз.

«ХАЛҚ СЎЗИ» ГАЗЕТАСИ ЖУРНАЛИСТЛАР МАКТАБИГА МАРҲАМАТ!

Газетамиз қошида ёш журналистлар мактаби ташкил қилинмоқда. Унга пойтахтимиздаги олий ўқув юртларида таҳсил олаётган, журналистикага қизиқувчи талаба-ёшлар қабул қилинади.

Ҳужжатлар 20 мартгача қабул қилинади.

Мурожаат учун манзил: Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Телефон: 33-07-48.

«Халқ сўзи» газетасининг Хатлар ва оммавий ишлар бўлими (14-хона).

Ўзбекистон Республикаси Фан ва техника давлат қўмитаси
Сизни рассом Ортиқали Қозоқовнинг
"НАВРЎЗ САДОЛАРИ"
шахсий кўргазмасига таклиф этади.
Кўргазма 15 март куни соат 16.00да "Инновация кўргазма марказида" очилади.
Манзилимиз:
Тошкент, Х. Сулаймонова кўчаси, 29-уй (метронинг "Мустақиллик майдони" бекати").
Кўргазма иш тартиби:
15-22 март, 10.00-17.00
(шанба ва якшанба кунларидан ташқари).
Тел.: 39-12-43, 39-12-44.

"1-Ярославль ун заводи" очиқ русумдаги акциядорлик жамияти
мулк шакли турлича бўлган корхона ва ташкилотларга
ОЛИЙ ВА БИРИНЧИ НАВ БУҒДОЙ УНИ СОТАДИ.
Темир йўл орқали жўнатилади.
Маълумот учун Ярославлдаги телефонлар:
(0852) 22-11-26, 22-09-12.
Факс: (0852) 32-86-21.

«Ўзташқнефтгаз» бирлашмаси жамоаси «Ўзбекнефтгаз» Миллий корпорацияси бошқаруви раисининг ўринбосари Алижон Аҳмедовга онаси **МАЙРАМОЙ аянинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

Тошкент шаҳар Божхона хизмати раҳбарияти ва бутун шахсий таркиби Тошкент шаҳар Божхона хизматининг собиқ бошлиғи уруш иштирокчиси **Анатолий Тихонович ЗАГРЕБНОЙнинг** вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига чуқур ҳамдардлик изҳор қилади.

«Ўзулгуржибиржасавдо» уюшмаси жамоаси адлия ва ҳуқуқий ишлар бўлими бошлиғи вазифасини бажарувчи Сафар Салимовга ўғли **Алишер САЛИМОВнинг** бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

Ўзбекистон кимё саноати тармоқлари ходимлари касаба уюшмасининг марказий қўмитаси Фарғона «Азот» ишлаб чиқариш бирлашмасининг директори А. А. Абдуллаевга отаси **АБДУЛЛА отанинг** вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

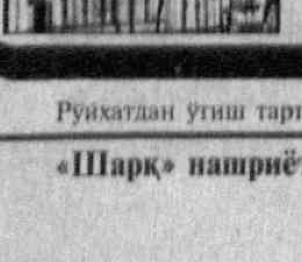

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир: Анвар ЖЎРАБОЕВ.

БЎЛИМЛАР:
Парламент 33-57-34;
Хатлар 33-07-48;
Мерос ва қадриятлар 36-29-89;
Қишлоқ хўжалиги 36-07-94;
Иқтисодиёт 36-36-65;
Маънавият 36-35-60;
Тунги муҳарририят 33-10-28.
Эълонлар 36-09-25.

· МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — А. Йўлдошев.
Навбатчи — О. Тўрақулов.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001 Буюртма Г. — 0139. 51671 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2 Босишга топшириш вақти—21.00 Таҳририятда ҳажми 7 қоғоздан зиёд материаллар қабул қилинмайди.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Босишга топширилди — 21.30. 1 2 3 4 5 6